



laikāi
lietuviai

4

1972 BALANDIS

PAVASARIŠKI KONTRASTAI	Juozas Vaišnys, S. J.	111
NERIMAS BAŽNYČIOJE	A. Rubikas	112
LIETUVOS LAISVĖS ATEITIS	Dr. Jonas Grinius	115
NUO KAUNO IKI VOKIETIJOS	Br. Petras Kleinotas, S. J.	119
DAIL. ANTANO PETRIKONIO JUBILIEJUS	V. K.	122
EILĖRAŠČIAI	Julija Švabaitė-Gylienė	123
SOCIALINĖS GEROVĖS KOVOTOJŲ AVANGARDAN!	Juozas Prunskis	124
PIRMOJI GIMTOJO ŽODŽIO MOKYTOJA	Antanė Kučinskaitė	129
SINGAPŪRO MINISTERIS APIE HIPIUS	S. Rajaratnam	131
ŠIS TAS IŠ 1971 M. KNYGŲ LENTYNOS LIETUVOJE	Nijolė Jankutė	134
KALBA J. Vaišnys, S. J.		136
TĖVYNĖJE Danutė Bindokienė		138;
ATGARSIAI		140
PR. BALTUONIO PARODA		143
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” METINĖ ŠVENTĖ		144

Šio numerio vidurinių puslapių iliustracijos —
A. Petrikonio darbų nuotraukos. Viršelio nuotrauka —
Algirdo Grigaičio. 143 psl. nuotraukos — Virgilijaus
Kauliaus, S. J. Užsklandos — Jūratės Eidukaitės. Virše-
lis ir skyrių vinjetės — Algirdo Kurausko.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

1972 Jaunimo metai, nr. 4.

Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J. Redakcijos nariai: Dalia Alek-
nienė, Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Eglė Juodvalkytė,
Vytautas Kasniūnas, Algimantas Kezys, S. J., Dalia Kučėnienė,
Nijolė Užubalienė.

Administracija: Petras Kleinotas, S. J. ir Aleksandra Likanderienė.
Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Telefonas —
737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260.
Metinė prenumerata — 5 dol., atskiro numerio kaina — 50 centų.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published
monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit
Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois
60636. Yearly subscription \$5.00, single copy 50c. Second-class
postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.



1972 / BALANDIS - APRIL / VOLUME XXIII, NO. 4

PAVASARIO SAULEI PRIKĖLUS GAMTĄ IŠ MIEGO,
APIE PRISIKĖLIMĄ IR ŽMOGUS PAGALVOJA.
JO ŠVIESOS IŠTROŠKUSIOS AKYS KYLA AUKŠTYN
IR GĖRISI MĖLYNA, SKAISČIA PADANGE.
JIS KELIA RANKAS IR ŠIRDĮ PRIE DIEVO,
KURS JAM PRISIKĖLIMĄ IR GYVENIMĄ ŽADA.
JEIGU TAIP VISAGALIO YRA SUPLANUOTA,
KAD PO ŽIEMOS ŠALČIŲ GYVENIMUI KELTŪSI
NET IR MENKIAUSIAS GAMTOS KŪRINĖLIS,
TAD AR GALĖTŲ IŠ MIRTIES NESIKELTI
VISOS GAMTOS PAŽIBA IR VALDOVAS — ŽMOGUS?
ŠVĘSDAMI VELYKAS, NE VIENAS GALVOJAME
IR APIE MŪSŲ TĖVYNĖS PRISIKĖLIMĄ.
JUK “DIEVAS NEAPLEIDŽIA SMILGOS PALAUŽTOS,
NEI BENAMIO PAUKŠČIO, IŠTIKTO AUDROS, —
NEAPLEIS NĖ MŪSŲ TĖVIŠKĖS MIELOS, —
ČIA MARIJOS ŽEMĖ, IR VAIKAI MES JOS”.



Rodin

Rankos

PAVASARIŠKI KONTRASTAI

JUOZAS VAISNYS, S. J.

Kai saulė aukščiau pakyla ir vis šiltesniais spinduliais pradeda glostyti žemę, gamtoje nuostabus perversmas įvyksta — viskas lyg iš naujo atgimsta ir keliai naujam gyvenimui. Upės ir upeliai, sutraukę ledo pančius, pasijunta laisvi ir, linksmiau čiauškdami pavasario pergalę, skuba savo keliais. Žemė, išsivadavusi iš kieto žiemos grūdo, laisvai atsikvepia ir siunčia aukštyr žalius pergalės daigus. Tada ir žmogus pasijunta lyg iš miego atbudęs ir prisikėlęs naujam gyvenimui. Savo gyslose pajunta tekančią linksmesnio gyvenimo srovę. Pasikeičia jo būdas, išvaizda ir mintys. Pajudrėja sąnariai, pralinksmeja veidas, ateina noras džiaugtis ir gyventi. Jis norėtų tik gyventi ir gyventi — niekad nemirti. Mirtis? Juk tai visiškai nesiderina su pavasariu. Gal tai tik koks nemalonus ir nerealus sapnas? Gal tai tik pesimistų pasaka? Argi galima mirti, ar galima apie mirtį galvoti, kai viskas gamtoje gimsta? Kam dar gimti, jeigu paskui reikėtų mirti? Juk tik gyvenimui gimstama!

Tai pavasariškos mintys. Ir visai teisingos. Iš tikrųjų, juk tik gyvenimui gimstama. Kai krito rudens lapai, atrodė, kad miršta gražioji vasaros gamta, miršta amžinai... Bet skubiai pralėkė trumpas žiemos akimirkas, ir štai iš po tų pačių nukritusių lapų kelia į viršų galvas melsvos, kvapios žibutės. Kas galėjo tikėti, kad iš po tų sudžiūvusių, apipelėjusių rudens lapų tuoj aukštyr stiebsis besišypsiančios ir nauju gyvenimu alsuojančios gėlės? Ir žmogaus gyvenimas yra pavasario gėlė. Tik laikinai rudens lapai ją gali paslėpti. Ateis pavasaris, ir vėl ji stiebsis į Saulę, kuriai ji skirta, kuriai ji auga ir žydi.

Na be reikalo ir Velykos būna pavasari. Ir Velykų varpai skelbia prisikėlimą naujam gyvenimui. Bet kartais tas pats varpas, kuris Velykų rytą prisikėlimą skelbia, su-

skamba ir kitokiais akordais. Jis praneša žmonėms, kad pageltusiais lapais uždengiama kokia nors žiedą užskleidusi, nuvytusi gėlė. Reti jo dūžiai aidai, liūliuoja virš laukų, miestų ir namų. Rimtas jo garsas liepia pamąstyti, susikaupti ir pažvelgti į save. Argi ne tas pats varpas, o koks skirtingas jo skambesys! Juk ne vienodai skamba "Reguiem" ir "Aleliuja". Bet jei pamąstysi, jei geriau į tuos retus varpo dūžius įsiklausysi, tai išgirsi, kad rimti "Requiem" garsai yra tik įžanga į linksmą "Aleliuja". Tai atrodo lyg paradoksas. Bet ar ne paradoksas, kai, įpusėjus gavėniai, bažnytinė liturgija suskamba džiaugsmingu "Laetare", ar ne nuostabu, kai Didįjį Šeštadienį nuo altoriaus išgirsti giedant "O felix culpa"? Savo ausimis nenorėtum tikėti, bet tai tiesa. Gavėnios viduryje norima priminti, kad tas atgailos laikas nėra tikslas, o tik priemonė. Gavėnia amžinai nesitęs — tuoj bus Velykos. O taip pat nereikia stebėtis, kad ir kaltę prisiminus. Bažnyčia gieda "O felix culpa" (O laiminga kaltė!), nes juk prieš du tūkstančius metų kaltę iškviėtė net Dievą iš dangaus. Jis atėjo, įsikūnijo ir gyveno tarp mūsų. Ne tik gyveno, bet ir mirė, kad nusikaltusiam ir mirti pasmerktam žmogui užpelnytų gyvenimą.

Didžiojo Šeštadienio bažnytinėje liturgijoje viešpatauja ypatinga nuotaika: baigiasi gavėnia ir prasideda Velykos, džiaugsmas maišosi su liūdesiu, kentėjimas keičiasi į triumfą, mirtis kovoja su gyvybe, ant kapo iškyla prisikėlimo vėliava. Tai prasmingiausias mūsų gyvenimo simbolis. Gyvenimas yra pilnas kontrastų — tai blogio ir gėrio, šviesos ir tamsos, meilės ir neapykantos mišinys. Apšviesti tamsą, gėriu nugaltėti blogį ir meile pakeisti neapykantą — tai žmogaus gyvenimo uždavinys. Šį uždavinį atlikusio žmogaus mirtis bus tik žingsnis į prisikėlimą.

NERIMAS BAŽNYČIOJE

A. RUBIKAS

Šio nerimo šaknys yra dvejopos. Vienos jų yra klaidingoje Bažnyčios sampratoje. Štai ne visiems patinka naujovės. Ne visi yra patenkinti reformuota liturgija. Kai kas ilgisi mišių lotynų kalba ir norėtų matyti kunigą vėl nusisukusį veidu į sieną, o ne į žmones. Jie norėtų tyliai melstis kaip seniau iš savo maldaknygių (mišių metu) arba kalbėti rožančių, nes taip jie buvo pratęti ilgus metus! O pripratimas, sako patarlė, yra antras prigimimas. Dėl to šiems žmonėms nauju būdu melstis yra tikrai nelengva.

Kai kurie mano, kad Bažnyčioje niekas neturėtų keistis, nes Bažnyčia yra paties Dievo įsteigta. O Dievas yra amžinas ir nesiikeičiantis. Taigi ir Bažnyčioje niekas negali keistis. O kad ją vis dėlto sudaro žmonės, kurie keičiasi, kurie per šimtmečius pradeda kitaip galvoti, filosofuoti, kalbėti, rengtis, puošti, kitokius namus statyti ir kitaip tarpusavy santykiuoti, — apie tai vargu ar kas jiems yra kalbėjęs. Jiems būdavo aiškinama, kad Bažnyčioje viskas yra dieviška, ir kad joje beveik nieko nėra, kas būtų žmogiška.

Taigi čia susiduriame su tam tikra Bažnyčios samprata, kuri neskiria dieviško turinio nuo žmogiško bažnytinio gyvenimo formų. Tos sampratos šalininkams atrodo, kad jei ginsi senąsias žmogiškas formas, tai tuo pačiu ginsi ir tikėjimo tiesų grynumą... Bet kaip toks įsitikinimas yra kilęs?

Ilgą laiką Bažnyčioje buvo draudžiama ką nors keisti. Tad ilgą laiką ir atrodė, kad viskas jau amžiams nustatyta: ir mišių laikymo tvarka, ir jose vartojama lotynų kalba, ir pačios maldos. Dėl to net būdavo įspūdis, kad visa tai yra vienodos reikšmės bei svarbos žmogaus išganymui: tiek, pavyzdžiui, šventoji komunija, tiek ir pati lotynų kalba, kuri komuniją lydėdavo. Atsi-

sakyti lotynų kalbos reikšė kone atsisakyti ir paties tikėjimo.

Žmonės, kurie šiandien gina anas bažnytines senienas ir kuriuos kiti vadina "konservatoriais", yra tokio ankstesnio bažnytinio auklėjimo aukos. Jiems savo laiku nebuvo įsąmoninta, kad Bažnyčioje, tiesa, yra dalykų, kurie niekad negalės keistis, kaip pavyzdžiui įsakymas rinktis švęsti Viešpaties vakarienės (mišių), bet kad kartu Bažnyčioje yra ir tokių dalykų, kuriuos susikuria žmogus pagal savo skonį, kaip antai: kokias maldas susirinkus kalbėti, kokias giesmes giedoti ir kokia kalba.

Vartojama kalba bei ceremonijos keičiasi pasauliniam gyvenime. Kodėl visa tai neturėtų keistis Bažnyčioje? Priešingai, tų dalykų nėra galima išlaikyti nepakeistų nė čia. Štai tegu kas nors pabandytų atnašauti mišias taip kaip jos buvo atnašaujamos Paskutinės Vakarienės bute — ne stovėdamas ir ne sėdėdamas, o prigulęs... Nieko jam nepadėtų nė argumentavimas Šventuoju Raštu, kad Viešpats su apaštalais irgi panašiai darė. Šiandien žmonių papročiai prie stalo yra visai kitoki. Be to, ir tos kalbos, kuria meldėsi Viešpats su apaštalais, šiandien niekas nemoka.

Prieš Vatikano susirinkimą išėjo dekretas, kuriuo buvo draudžiama diskutuoti lotynų kalbos klausimą liturgijoje. Atrodė, kad ji galios amžiams. Tokio įspūdžio pagauti šiandien kai kurie pakeistoje mišių liturgijoje ar gimtosios kalbos vartojime mato jau didelį nusikaltimą. Tas tik parodo, kad pakeitimams žmonės nebuvo paruošę. Ankstesnieji draudimai neleido žmonių paruošti.

Į Vatikano susirinkimą suvažiavę vyskupai paskelbė, kad Bažnyčia, "skirta papliti po visas šalis, tampa žmonijos istorijos dalimi" (Konstitucija apie Bažnyčią, 9).

Bažnyčios negalima izoliuoti arba atitraukti nuo istorijos. Kaip istorijoje keičiasi žmonės, taip jie pakeičia ir bažnytinį gyvenimą, kitaip kalbėdami ir kitaip tarpusavy santykiaudami. Yra dalykų žmonių gyvenime, kurie yra palenkti nepermaldajam istorijos dėsnui — kitėti. Nesikeičia Bažnyčioje tik Šventoji Dvasia, o visi kiti žmogiški dalykai neišvengia evoliucijos. Bažnyčia juk tarp kitko yra laikoma keliaujančia Dievo tauta, kuri nestovi vietoje, o žygiuoja vis naujais, vis kitais istorijos keliais.

Bet yra ir kitokio nerimo Bažnyčioje. Jis apima daug platesnius sluoksnius ir yra daug pavojingesnis Bažnyčios ateičiai. Jis gali baigtis net daugelio pasitraukimu iš bažnytinio gyvenimo. Jo šaknys yra tam tikrose bažnytinėse laikysenose.

Pradėkim nuo Vatikano susirinkimo. Štai kai kas jį laiko atsakingu už visas negeroves Bažnyčioje. Kad negerovių yra, niekas nenorės ginčyti. Bet jų buvo ir anksčiau. Tik po Vatikano susirinkimo pradėta apie jas viešai diskutuoti bei rašyti. Prieš Vatikano susirinkimą anos visos problemos bei negerovės buvo kaip verdantis vanduo po katilo dangčiu. Tas dangtis buvo prispaustas. Dėl to nieko stebėtino, jei katilas vieną dieną sprogo.

Vatikano susirinkime iškelti klausimai nepasigirdo kaip perkūnas iš giedro dangaus. Tai buvo veikiau dešimtmečiais ir šimtmečiais susikaupusių energijų bei problemų prasiveržimas. Užtenka tik prisiminti sąjūdžius, kilusius XX amžiaus pradžioje, kurie siekė atnaujinti liturgiją bei bažnytinį gyvenimą. Trukdomi jie kaupėsi kaip vanduo užtvankose. Tos visos mintys, kurios šimtais knygų šiandien plinta Dievo tautoje, nebuvo išrastos tik per paskutinį dešimtmetį. Jos jau seniai brendo. Tik anksčiau jos būdavo pasmerkiamos gulėti stalčiuose. Bet paimekim kad ir tokią knygą kaip II Vatikano susirinkimo dokumentai. Vargu ar ji anksčiau būtų gavusi leidimą pasirodyti. Mintys buvo per drąsios, per naujos ir net per pavojingos: pavyzdžiui,

apie visų krikštytųjų bendrąją kunigystę. Šiandien jos yra skelbiamos kiekvienoje kaimo bažnyčioje.

Anksčiau dėl jų tekdavo nukentėti. Kai kurie teologai neteko profesūrų universitetuose. Dalis jų po Vatikano susirinkimo buvo reabilituoti.

Buvo teologų, kurių knygos patekdavo į uždraustų knygų sąrašą (indeksą) ir kurie apie tai sužinodavo tik iš laikraščių. Jie net nežinodavo, dėl kurių minčių visa knyga pateko į indeksą.

Vargu ar kas kitas tokias laikysenas arba tokią padėtį būtų galėjęs geriau paaiškinti už kardinolą Ottaviani, senosios Inkvizicijos arba vadinamosios šventosios Oficijos vedėją. Tai buvo įstaiga, kuri turėjo budėti, kad tikėjimo tiesos būtų skelbiamos be erezijų. Šiam kardinolui priklausė ir uždraustų knygų sąrašas. Susirinkimo metu vieno laikraštiniuko paklaustas, kaip jis jaučiasi, kai susirinkimo tėvai nutaria ar nubalsuoja dalykus, priešingus jo paties nuomonei, kardinolas atsakė: "Mano padėtis, kaip policininko, kuris prižiūri įsakymų vykdymą ir vieną dieną pamato, kad jie jau negalioja".

Kaip gražiai šis Bažnyčios pareigūnas išreiškė daugelio panašių pareigūnų nuotakas bei laikyseną. Jie saugojo tai, kas jau nuo seno buvo priimta. Dėl to jie gynė ir lotynų kalbą liturgijoje, ir senąsias maldas. Tai buvo jų uždavinys.

Bet reformos ar naujovės iš jų neatėjo. Ne tam jie buvo pašaukti. Jie nebuvo pranašai, kurių žvilgsnis būna nukreiptas į ateitį. Jie buvo administratoriai, kurie saugojo paragrafus, priimtus vakar. Jų ir darbo metodai buvo vakarykščiai — perimti iš pasaulinių kunigaikščių Viduriniais Amžiais ir saugojami ligi mūsų dienų.

Bet bažnytinio gyvenimo atnaujinti jie negalėjo, nes Dievas savo dovanų niekad neduoda tik vienam žmogui. Jis jas padalina daugeliui. Tai jau labai seniai pripažino apaštalas Paulius sakydamas: "Taip Dievas pastatė Bažnyčioje vienus kaip apaštalus, kitus kaip pranašus, trečius kaip mokytojus. Dar kitiems suteikė dovanų daryti

stebuklus, gydyti, patarnauti, vadovauti, kalbėti ir aiškinti" (plg. 1 Kor. 12, 4-6).

Kaip matyti, dovaną vadovauti, arba administruoti, arba pirmininkauti apaštalas nelaiko vienintele Bažnyčioje. Jis ją net ne pirmoje, o septintoje vietoje sumini.

Blogis prasideda tada, kai vienas asmuo save pradeda laikyti visų dovanų savininku. Tokiems atrodo, kad jie gali ir vadovauti, ir aiškinti, ir mokyti, ir pranašauti, ir stebuklus daryti... Tokie asmenys yra pati didžiausia bažnytinio gyvenimo nelaimė. Jie nepaiso Dvasios veikimo kituose tikinčiuosiuose. Jie nesiskaito su kitais bendruomenės nariais. Jie kitus pamažu atpratina rūpintis bažnytiniu gyvenimu. Jie verčia kitus iš bažnytinio gyvenimo pasitraukti ir dėl to tampa daugeliui netikėjimo priežastimi. Kur kur, bet Bažnyčioje žmonės ypatingai reikalauja ir broliškumo, ir teisingumo, ir susiklausymo, ir abipusės pagarbos, ir širdies, ir atsižvelgimo vieni į kitus. Tų dalykų čia neradę, jie pradeda abejoti pačia Bažnyčia.

Apaštalas Paulius, kalbėdamas apie visiems dalinamas Dievo dovanas, visus perspėja: "Jūs esate Kristaus kūnas ir sąnariai prie vienas kito" (1 Kor. 12, 27). Kartu jis aiškina, iš kur tos dovanos ateina: "Dovanos, tiesa, yra įvairios, bet ta pati Dvasia. Patarnavimai yra įvairūs, bet tas pats Viešpats. Veikimai yra įvairūs, bet tas pats yra Dievas, kurs visa visuose daro" (1 Kor. 12, 4-6). Kaip iš apaštalo žodžių matyti, visos šios dovanos paeina iš vienos ir tos pačios Dievo dvasios. Taigi atmesti tas dovanas kituose žmonėse, tai yra nesiskaityti su jais, nepriimti jų patarnavimo, jų veikimo, vadinasi, nepriimti ir Dievo Dvasios, ir paties Dievo, veikiančio Bažnyčioje, arba Pauliaus žodžiais: visuose visa darančio.

Ši Šventojo Rašto tiesa, kad Dievas visuose veikia, reikalauja iš visų nuolatinio dialogo arba klausymosi. Apaštalo Darbų knyga pasakoja, kas atsitiko anuometinėje jaunoje Bažnyčioje, kai krikščionys, kilę iš žydų, susiginėjo su krikščionimis, kilusiais iš pagonių, ar reikia laikytis Mozės įstatymo? Tada tą klausimą visoje Bažnyčioje ir

pačioje Jeruzalėje diskutavo visi: ir apaštalai, ir vyresnieji, ir visi broliai, ir "visa daugybė" (Apd. 15, 12). Šventasis Raštas pasakoja, kad jų tarpe buvo kilęs didelis ginčas (plg. Apd. 15, 12).

Be ginčų Bažnyčia niekad neapsiėjo ir neapsieis. Tik ginčai, tik diskusijos, tik visų bendras aiškinimasis įgalina susekti, ko nori, ko siekia ir kur žmonės veda visuose visa darantis ir veikiantis Dievas.

Dievas niekad neveikia tik per vieną asmenį, kad ir kažin kokią vietą šis Bažnyčioje beužimtų. Tokia mintis arba toks mokymas prieštarauja Šventajam Raštui. Šventosios Dvasios monopolio niekas niekad neturėjo ir neturės. Tai jau patvirtino pirmasis popiežius Petras per pirmąsias Sekmines pamoksle, primindamas pranašo Joėlio žodžius: "Sako Viešpats: Aš išliesiu savo Dvasios ant kiekvieno kūno; tuomet jūsų sūnūs ir jūsų dukterys pranašaus; jūsų jaunikaičiai turės regėjimų ir jūsų seniai sapnuos sapnus. Net ir ant savo tarnų ir savo tarnaičių aš išliesiu tomis dienomis savo Dvasios, ir jie pranašaus" (Apd. 2, 17-18).

Jeigu taip, tai visi turi kalbėtis su visais. Visi turi skaitytis vieni su kitais, visi turi tartis, nes tik šitokia laikysena gali išvesti bažnytinį gyvenimą iš krizių, nes tik šitaip galima atspėti Dievo norus bei planus. Taip darė ir tikintieji Jeruzalėje, susiginęję dėl Mozės įstatymo. Kitos išeities nėra. Nesikalbėjimas, nusigrėžimas, slapstymasis, noras viską nuspręsti prie uždarytų durų, paliekant kitus už durų — tokia laikysena prieštarauja Šventojo Rašto mokslui apie Dievo Dvasios išliejimą ant visų tarnų ir tarnaičių. Tai reiškia Dievo Dvasios gesinimą Bažnyčioje arba bažnytiniame gyvenime ir kartu nusikaltimą Naujojo Testamento direktyvoms: "Negesykite Dvasios. Neneikinkite pranašysčių. Visa gi ištirkite; kas yra gera, laikykite" (1 Tesal. 5, 19-21).

Aišku, kad dialogas nėra lengvas dalykas. Čia reikia klausytis kitų nuomonės. Čia reikia mokytis klausytis, ką kiti sako ir ką kiti galvoja. Tokio dialogo pavyzdžiu buvo antrasis Vatikano susirinkimas ir to-

kio klausymosi — Petro įpėdinis Paulius VI. Jis patvirtino ir visai Bažnyčiai paskelbė susirinkime diskutuotus ir daugumos nubalsuotus dalykus.

Deja, šiandien pasigirsta balsų ir prieš Vatikano susirinkimą. Tokie balsai norėtų užgniaužti dialogą Bažnyčioje. Jie norėtų savo pažiūras ar nuomones primesti kitiems. Jie reikalauja "atstatyti tvarką" Bažnyčioje. Bet čia tenka klausti: kieno ir kokią tvarką? Ta, kur galingesnis ar įtakingesnis nutildo silpnesnį ir nustumia jį nuo bažnytinių reikalų? Ta, kur visada gauna viršų įtakingesniojo ar galingesniojo interesai bei nauda? Tai būtų pati didžiausia netvarka Bažnyčioje, kurioje Viešpats visus

yra padaręs savo kūno sąnariais (1 Kor. 12, 27), kurioje visus yra Viešpats pašaukęs į laisvę, kurioje Viešpats visus yra pašaukęs meilės dvasioje tarnauti vieni kitiems (Gal. 5, 13) ir kurioje, kaip apaštalas moko, iš kiekvieno yra reikalaujama žiūrėti ne tik savo naudos, bet ir kitų (Pilyp. 2, 4).

Tie, kurie žodžiu ar laikysena ignoruoja paskutinį Bažnyčios susirinkimą (tarsi jo visai nebūtų buvę) ir nepaiso jo atneštos naujos dvasios, tie silpnina Bažnyčią ir kelia joje nerimą. Tas nerimas yra ženklas, kad dar platūs sluoksniai domisi Bažnyčia, jos gyvenimu bei jos reikalais — kad jie dar jaučiasi Kristaus kūno sąnariais, atsakingais už to kūno ateitį.

LIETUVOS LAISVĖS ATEITIS

DR. JONAS GRINIUS

(Šiek tiek sutrumpinta paskaita, skaityta Munchene vasario 16 d. proga 1972 metais)

Minėdami vasario 16 dieną penkiasdešimt ketvirtą kartą, mes švenčiame pačią didžiausią lietuvių tautos šventę. Tai drauge visiems brangiausia šventė, nes vasario 16 dienos deklaracija Lietuvos Taryba Vilniuje paskelbė atstatanti nepriklausomą Lietuvos valstybę, kurioj visi jos vaikai bus lygūs ir laisvi.

Vasario 16 diena yra tautos prisikėlimo šventė, nes po 123 metų vergavimo svetimiesiems lietuvių tauta sugrįžo į savarakišką gyvenimą, padėdama pamatus nuosavam valstybiniam namui. Ką Lietuvos bajorai ir didikai dėl savo egoizmo, smaguriavimo ir kivirčių buvo praradę prieš 123 metus, tą demokratiškai nusiteikę įvairių luomų bei pažiūrų tautiečiai prikėlė naujam gyvenimui. Tas senos ir drauge naujos valstybės atsiradimas tada buvo toks nuostabus, kad Lietuvos prisikėlimas kai kurių poetų vaizduotėj atrodė panašus į Kristaus prisikėlimą iš mirusiųjų. Bent šitaip Lietuvos valstybės atstatymą per 1918 metų Velykas pergyveno V. Mykolaitis-Putinas, ku-

ris tada parašė ilgą savo eilėraštį "Regėjimą".

Šią eilėraštį reiktų skaityti ne tik tautinės šventės proga, bet ir dažniau, nes autorius Putinas Lietuvos prisikėlimą nelaiko tik žmonių darbu, bet ir Dievo apvaizdos dovana už lietuvių pakeltus kentėjimus.

Žmogiškai imant, vasario 16 dienos deklaracija tebuvo tik kertinis akmuo pamatuose, ant kurių turėjo iškilti nuosavo valstybinio namo sienos. Tam reikėjo nemažai darbo ir daug aukų, visokeriopų aukų protu, turtu, sveikata ir žmonių gyvybėmis. Ir tos įvairios aukos buvo mūsų aukos, lietuvių aukos. Todėl, kai šiandien mūsų tautos laisvės priešai teigia, kad Pabaltijo valstybės, taigi ir Lietuvą apgynė ir ant kojų pastatė Vakarų interventai imperialistai, mes atsakome, kad tai netiesa: ir už drabužius pirmiesiems Lietuvos kareiviams, ir už šautuvus, su kuriais jie vijo bolševikus iš mūsų žemės, Lietuva turėjo apmokėti amerikiečiams pinigais. O kad Lietuvos Taryba, paskelbdama savos valstybės atstatymą, va-

dovavosi ne kapitalistų inspiruota, bet jausdama tikruosius Lietuvos gyventojų siekimus, tai paliudija Steigiamasis seimas. Jis pirmajame savo posėdy 1920. V. 15. visais balsais pakartojo tokį pat nutarimą, kokį buvo priėmusi Lietuvos Taryba 1918 m. vasario 16 dieną.

ŠVIESUS LAIKOTARPIS

Šiandien prisimindami savo valstybės atkūrimą, mes norėtume pamatyti ir šitos valstybės reikšmę lietuvių tautai. Norėtume pamatyti tą reikšmę patys, kad pasidžiaugtume ir galėtume pasakyti kitiems, ypač jauniems, kurie nepriklausomos Lietuvos nėra matę. Norint tą reikšmę išsivaizduoti, reiktų čia peržvelgti įvairias gyvenimo sritis, palyginti tai, kas buvo Lietuvoj I-jam Pasauliniam karui besibaigiant ir ko Lietuva buvo pasiekusi per 22 metus, iki II-jo Pasaulinio karo pradžios. Deja, šitokia apžvalga čia per keliolika minučių nėra įmanoma. Bet kad vis dėlto nors šiek tiek pajustume, kad pažanga kultūros srity per tuos dvidešimt metų buvo didelė ir šviesi, kokios Lietuva anksčiau niekada nebuvo pažinojusi, prabėgamai iliustracijai čia tenoriu paliesti jaunųjų lietuvių švietimą per mokyklas.

Pradėkime nuo pradžios mokyklų, kurių, valstybei beatsikuriant, Lietuva turėjo daugiausia. Statistikų apskaičiavimu, 1919 metų pradžioje Lietuvoj veikė apie 900 pradžios mokyklų su 1.000 mokytojų ir 45.000 mokinių. Tuo tarpu 1940 metais Lietuvoj pradžios mokyklų buvo triskart daugiau, t. y. 2.743 mokyklos su 6.944 mokytojais ir 341.299 mokiniais. Kitaip sakant, per 20 nepriklausomybės metų pradžios mokyklų mokinių Lietuvoj buvo padaugėję 7 su puse karto, o mokytojų beveik 7 kartus.

Pažvelgus į gimnazijas arba vidurinias mokyklas, matome panašų stovį. Caristinei Rusijai valdant Lietuvą, mūsų tauta neturėjo nė vienos lietuviškos gimnazijos, kurioj lietuvių kalba būtų dėstomoji, nors buvo keletas valdiškų rusiškų mokyklų, kur lietuvių kalba buvo dėstoma kaip neprivalomoji svetimoji kalba. Per I-jį pa-

saulinį karą užėmusi Lietuvą kaizerinė Vokietija visai nesirūpino gimnazijų steigimu, bet ji nenoriai leido lietuviams patiems steigti privačias vidurines mokyklas. Šitokiu būdu vokiečių okupacijos pabaigoje lietuviai turėjo įsisteigę apie 20 gimnazijų ir progimnazijų (arba pusiau gimnazijų). Tuo tarpu 1940 m. pirmoj pusėj gimnazijų ir progimnazijų bei specialių vidurinių mokyklų Lietuvoj buvo apie 4 kartus daugiau, negu valstybės atkūrimo pradžioj, t. y. tada buvo 93 mokyklos su 1.900 mokytojų ir 27.566 mokiniais.

Pažvelgus į aukštąsias mokyklas, Lietuvos pažangos vaizdas dar nuostabesnis.

Kaip žinia, rusų caro valdžioje Lietuva savo universiteto Vilniuje nebeturėjo nuo 1832 m. Joks lietuvis per 82 metus negalėjo išeiti aukštųjų mokslų Lietuvos žemėj. Šituo atžvilgiu estai bei latviai buvo žymiai laimingesni, nes Estijoj buvo rusiškas Tartu universitetas, o Latvijoje — Rygos rusiškas politechnikos institutas. Lietuva neturėjo jokios aukštosios mokyklos, nes okupantams buvo svarbu, kad ji būtų "ir tamsi, ir juoda", nes šitaip lengviau valdyti. Ir vis dėlto valstybę atstačiusi lietuvių tauta per 20 metų įsteigė ir išvystė 7 aukštąsias mokyklas. Jas sudarė du universitetai — Kaune ir Vilniuje — ir 5 institutai bei akademijos kitur.

Šiandien sovietiniai propagandistai girtasi, kad dabar Lietuva turinti 11 aukštųjų mokyklų, t. y. keturiom mokyklom daugiau negu buvo 1940 metais. Bet argi tai nuostabu? Tai visai normalu, jei per 30 metų priaugo keturios mokyklos. Tai pažanga, bet nenuostabi. Tačiau daug nuostabiau, kad per 20 nepriklausomo gyvenimo metų Lietuva pajėgė įkurti ir išlaikyti 7 aukštąsias mokyklas.

Palikus nuošaly nepriklausomos Lietuvos pažangą įvairiose kitose gyvenimo srityse, sakysim, ūkio srity ji buvo lėtesnė ir net skausminga ir težiūrint vien švietimo suklestėjimo, galima teigti, kad tie 20 metų buvo šviesiausias laikotarpis Lietuvos istorijoj: niekada anksčiau Lietuva neturėjo nei tiek mokyklų, nei tiek mokytojų žmonių.

nei tiek veržlaus jaunimo, kuris mylėjo mokslus ir menus.

LIETUVOS NUOSTOLIAI IR MŪSŲ SKOLA

Tai argi ne tragiška, kad tas didžiulis dvasinis veržlumas ir pakilimas turėjo nutrūkti dėl to, kad dvi totalistinės valstybės

— Stalino Sovietų Sąjunga ir Hitlerio Reichas — klastingai susitarę, suplėšė Lietuvos kūną? Be abejo, liūdna, kad Lietuva pateko į svetimųjų vergiją, bet tą liūdesį dar padidina faktas, kad esame apsunkinę Lietuvos stovį mes, tie, kurie II-jo pasaulinio karo pabaigoje palikome Lietuvą. Šitaip ji neteko šimtų ir tūkstančių įvairių sričių darbininkų, kurie būtų buvę reikalingi mūsų kraštui atstatyti po mums pristoto komunistų ir hitlerininkų karo.

Be abejo, mes nesame kalti, kad po II pasaulinio karo tuoj negrįžome: sovietinis okupantas buvo per daug žiaurus, o mes kiekvienas turėjome teisę žiūrėti savo sąžinės ir savo asmens saugumo bei laisvės. Tačiau, kad ir nebūdami kalti, mes, bent dauguma, likome skolingi Lietuvai, nes dėl mūsų pasitraukimo ir pabėgimo Lietuva yra netekusi daug šviesių galvų, gal arti trečdalis visų šviesuolių, kokius mūsų tauta buvo išsiauginusi laisvės metais.

Kad geriau suprastume savo skolą ir nuostolį Lietuvai, čia tenoriui suminėti tik du skaičius. Būtent, nepriklausomos Lietuvos aukštosiose mokyklose yra dirbę apie 450 profesorių ir įvairių jų asistentų, o į tremtį buvo išvykę 150 profesorių ir asistentų; kitaip sakant, tremtis išplėšė Lietuvai apie trečdalį visų aukštųjų mokyklų mokytojų bei tyrinėtojų. Kitų šviesuolių arba kad ir gimnazijų bei pradžios mokyklų mokytojų procentas, išėjęs tremties keliais, buvo mažesnis negu profesorių. Tačiau vis tiek tai buvo nuostolis, kurio pavergtą tėvynę negalėjo išlyginti nei per metus, nei per trejus.

Bet šitas nenorom, beveik prieš mūsų valią padarytas Lietuvai kultūrinis nuostolis mus įpareigoja daugiau savo darbo ir savo išteklių skirti tėvynei, negu tai privalo paprasti išeiviai. Mes privalome savo tėvynei daugiau, o su mumis ir mūsų jau-

noji karta, nes ne vienas jų yra mūsų sūnus ir duktė.

Kyla klausimas, kaip mes galime išlyginti savo nuostolių dalį, padarytą Lietuvai, kad išgelbėtume savo laisvę ir saugumą? Kad mes mylime savo tėvynę, kad mes norėtume joje dirbti, o blogiausiu atveju bent palaidoti joje savo kaulus, tai mums aišku. Bet šito neužtenka. Mes jai turime padėti tuo, ko jai labiausiai reikia, būtent, padėti atgauti savo tautiečiams laisvę — pirmiausia asmens ir sąžinės laisvę. Kad to mūsų tautiečiai tėvynėj labai trokšta, apie tai mums skaudžius ženklus davė Bražinskai, Simokaičiai, Simas Kudirka, kun. Šeškevičius, kun. Zdebskis ir šimtai Prienų bei Alytaus tikinčiųjų, kurie neseniai rašė peticijas pavergėjai Maskvos vyriausybei. Simo Kudirkos žodis, ištartas sovietiniame teisme: "Prašau gražinti Lietuvai nepriklausomybę" tebegalioja mums visiems.

Taip, mes suprantame pavergtųjų brolių stovį, — gali pasakyti ne vienas, — bet kuo mes jiems galime padėti? Ar iš viso yra prasmės mums kaip nors besistengti padėti Lietuvos laisvei, kai Sov. S-gos norams ima pataikauti tokios galingos ir tokios demokratiškos šalys kaip Vokiečių Federalinė Respublika ir JAV?

Be abejo, dėl dabar vykdomų gudrių Sov. S-gos manevrų, kuriais ji siekia suklaidinti Vokiečių Fed. Resp. vyriausybę ir Jungt. Amerikos Valstybes, galima turėti įvairių nuomonių. Tačiau jei dėl tų manevrų įvyktų vadinamoji Europos saugumo konferencija šiais arba ateinančiais metais, tada Lietuvos laisvės klausimas gali patekti į labai pavojingą stovį. Tada Sov. S-ga panorės, kad ne tik Vokietija, bet ir visos Europos valstybės drauge su Amerika pripažintų amžiams teritorijas ir sienas, kokias Sov. S-ga yra užsigrobusi per II-ąjį Pasaulinį karą. Jai rūpi ir rūpės ne tiek jos satelitų sienos, kiek Rytprūsiai, Lietuva, Latvija ir Estija, kad jos amžiais liktų užgrobtos Sov. S-gos ribose. Šitoks neabejotinas yra komunistinių sąmokslininkų tarptautinis siekimas, kalbant per metus metus apie Europos saugumo konferenciją.

Kuo gi mes per tą saugumo konferenciją galėtume Lietuvai padėti, kad demokratinės valstybės nepripažintų Sov. Rusijai mūsų tėvynės? Be abejo, mes galėsime rašyti prašymus Vokiečių Fed. Respublikos vyriausybei, galėsime specialiai kreiptis į jos kanclerį W. Brandtą, kad jis, kaip Nobelio taikos premijos laureatas, gintų taikingą Lietuvą, idant ji nebūtų teisiškai išduota Sov. Sąjungai; galima manyti, kad panašiai elgsis ir Jungt. Am. Valstybių lietuviai.

Mūsų balsas, mūsų liudijimas čia. Vakaruose, kad Lietuva tebėra pavergta, bus visada svarbus ir nepamainomas, nes tai bus tos pačios tautos vaikų balsas. O tauta, kurios didelė dalis sūnų atkakliai siekia laisvės, ją vis tiek kada nors atgaus. Tai mums liudija pavyzdžiai tokių nedidelių tautų, kaip Šveicarija, Airija, Izraelis, kurie savo laisvės siekė ne dešimtimis metų.

VILTIES ARGUMENTAI

Kad Lietuva atgaus savo laisvę, mums tai sako trys beveik pranašiški argumentai. Pirmasis jų — imperijų gdynės pasibaigimas šiais laikais. Visos didžiosios valstybės, kurios kadaise savo galybę rėmė kolonijų kraštais, jau yra sunykusios ir laisvę grąžinusios buvusiems pavergtiesiems. Iš tų imperijų bėra užsilikę tik du anachronizmai — Sov. Sąjunga ir Kinija. Kadangi Sov. Rusija yra pavergusi daug daugiau tautų negu Kinija, tiek daug, kad beveik pusė Sovietijos gyventojų yra nerusai, todėl šiai anachronistinei imperijai pirmausia ateis laikas sugriūti — paleisti iš savo kalėjimo visas svetimas tautas, kurios to norės.

Antras argumentas, kuris byloja, kad ateis galas Sovietų Sąjungos vergijai, yra eksploatuojamos, tamsios, analfabetinės proletarų klasės sunykimas ir komunistų partijos subergždėjimas ir subiuokratėjimas. Tiesa, kompartija dar tebelaiiko valdžios vadžias, apsišaukdama proletariato vadove. Tačiau vis sparčiau nykstantis proletariatas jau nebepasitiki kompartija, nes ji vis labiau sustingsta senose idėjų klišėse, antihumaniškuose metuose ir saldžiose privilegijose. Buvusių proletarų vaikams

kompartija jau nėra vadovė į saugumą, gerovę ir laisvę — ji vis labiau jiems atrodo kaip pažangos stabdis ir senas dvasinis slogutis.

Tą slegiamąją kompartijos biurokratų reikšmę Sovietijoje liudija rašytojų ir intelektualų protestai bei tų šviesuolių teismai ir trėmimai į koncentracijos stovyklas ir psichiatrines ligonines. Kaip Svetlana Alilujeva ir kiti liudija, tų demokratiškų rusų šviesuolių skaičius yra nemažas ir kasmet didėja. Kai tų protestuojančių prieš antihumanišką kompartijos režimą Sovietijoje atsiras kelis kartus daugiau negu dabar, tie jaunieji demokratai nušluos nuo privilegijų stalo raudonuosius bajorus ir didikus, tą naująją parazitinę klasę.

Kada ateis šitoji valanda, mes nežinom, bet ji neišvengiama, nes istorija mums liudija, kad kiekviena klasė, kiekvienas luomas, kiekviena organizacija būna pašalinama nuo vadovavimo, kai jos pradeda ginti savo privilegijas, kenkdamos visuomenei ir kultūrinei pažangai. Kad Sovietų kompartija kenkia vidaus pažangai, to nemato tik naivūs gimnazistai, bet tai per daug aišku demokratiškiems šviesuoliams. Kai ateis diena, kada kompartijos bonzos ir biurokratai turės užleisti vietą jaunų demokratiškų šviesuolių atstovams, tada ir Lietuvai gali sušvisti naujas rytojus, nes Lietuvos jaunoji karta su rusų demokratais yra beveik tų pačių idėjų broliai.

Kad laisvės diena ateis, už tai kalba trečias argumentas — pati Lietuva. Ji tebėra patriotiškai nepalaužta ir kūrybiška. Ji jau baigia gydyti buvusio karo, sovietizacijos, kolektyvizacijos ir deportacijų gilią žaizdą. Pradžioje okupacijos suniokota, sumindžiota, nukraujavusi Lietuva, dėkui Dievui, jau atsigauna. Suterorizuotą, sulaužytą senąją kartą pakeičia jaunų lietuvių generacija, kuriai pokario baisybės yra praeitis arba neaiškus prisiminimas. Kad šitoji jaunoji karta yra kūrybiška, liudija jos gausūs moksliniai, technikiniai, meniniai ir sportiniai darbai. Kad ji drąsi ir mylinti laisvę, niekas geriau neliudija kaip Simokaičių ir

NUO KAUNO IKI VOKIETIJOS

BR. PETRAS KLEINOTAS, S. J.

Tai yra Brolio Petro Kleinoto, S. J., prisiiminimai iš tų tragiškų mūsų tautai dienų, kai rusai antrą kartą žygiavo į Lietuvą paskutiniojo didžiojo karo metu, o daugelis lietuvių traukė į vakarus nuo tos raudonosios grėsmės. Išvykęs iš Kauno, jis susitinka su T. J. Bružiku, S. J., ir paskui drauge su juo keliauja iš vienos parapijos į kitą. Tėvui Bružikui šen ar ten vedant misijas ir vis artėjant prie Vokietijos sienos. Šiais metais Br. P. Kleinotas atšventė savo amžiaus 60 metų sukaktį, o T. J. Bružikas švenčia 75 m. amžiaus ir 50 m. kunigystės jubiliejus. Taip, tur būt. Apvaizda lėmė, kad Brolis Petras būtų artimiausias T. Bružiko bendradarbis. Jis jį ištikimai lydėdavo Lietuvoje iš vienos misijų vietos į kitą, jis su juo drauge rūpinosi ir "Misijonieriaus laiškais", kuriuos T. Bružikas pradėjo leisti Vokietijoje, kad galėtų bent spausdintu žodžiu pasiekti tuos iš tėvynės pabėgusius lietuvius, kurių negalėjo pasiekti savo gyvu žodžiu.

Brolis Petras 1949 m. atvyko į Čikagą ir nuo 1950 m., kai pradėjo eiti "Laiškai Lietuviams", iki dabar yra šio žurnalo administratorius. Sukakties proga linkime jam dar negalvoti, kad jau artinasi vakaras. Ne, dar saulė yra aukštai, dar galima labai ilgai pasidarbuoti Kristaus vynuogyne.

Redakcija

Iš Kauno išvykau liepos 18 d. Tada man kilo toks stiprus "įkvėpimas" važiuoti pas

T. Bružiką į Girkalnį, kur jis vedė misijas, kad nekėlė nė mažiausios abejonės. Vyresniesiems pritarus, per keliolika minučių pasiruošiau. Gavęs G. T. Provincijolo palaiminimą, išvykau. Arkliu atvažiavau iki Babtų, o nuo Babtų mane paėmė vokiečių mašina. Pernakvojau pas ūkininką kluone ir kitą rytą turėjau apie 10 km eit pėsčias. Tik netoli Girkalnio į vežimą paėmė į misijas važiuojantieji žmonės. T. Bružikas mielai mane priėmė į savo globą. Čia buvo ir brolis Blanka, bet jis nemanė pasilikti su T. Bružiku. Girkalnis gali būti nauja Marijos šventovė. Su broliu Blanka buvome nuėję į tą šeimą, kurios visi nariai, sakoma, matę Mariją. Misijos Girkalnyje gerai pavyko, tik paskutinės dienos vakarą atvažiavo kelios vokiečių mašinos. Tai atbaidė bailesnius žmones nuo pamaldų. Liepos 22 d. mus nuvežė į Raseinius. Čia mudu su broliu Blanka pasisvečiavome pas domininkonus ir pas saleziečius. Po pietų, šiaip taip susikimšę į vežimą, išvykome į Žaiginį. Brolis Blanka pakely liko pas seserį.

Ir Žaiginy (VII. 23 - 27.) misijos praėjo ramiai, nors karo audra slinko vis arčiau ir arčiau. Rusai ėmė vieną miestelį po kito. Paskutinę misijų dieną buvo pranešta, kad rusai jau esą Grinkišky — apie 20 km nuo Žaiginio. Dėl to T. Bružikas paskubino misijų užbaigą, ir, nevalgę nė pietų, išvažiavome į Pagryžuvį.

Simo Kudirkos atvejai. Tie jaunieji turi neblogų kontaktų su rusų jaunaisiais demokratais. Kiek sunkiose priespaudos sąlygose įmanoma, jie saugoja Lietuvą nuo svetimųjų piktnaudžijimo ir nuo savųjų parazitų. Kai ateis diena griūti Sov. Sąjungos imperiniam kalėjimui, susitarę su kitų tautų demokratais, jie išves mūsų tėvynę į laisvę ir nepriklausomybę.

Bet ir mes padėkime jiems, tiems nežinomiems patriotams, įsiklausydami į jų ty-

lą, dažnai žodžiais neapsakomą, laisvės ilgesį. Padėkime jiems, kas kuo galime, nesileisdami savęs užliūliuoti mūsų gerovės pagundomis, atsiliėpdami gyvai į visus lietuvių kultūros reikalus, vis atsimindami mūsų tautinio atgimimo pranašo Maironio žodžius:

Mainos rūbai margo svieto:
Silpnas kelias, tvirtas griūva.
Nebijokim vargo kieto,
Nes be jo galiūnai pūva.

Pagryžuvyje visus radome skirstymosi įkarštyje. Klierikai buvo išsiųsti į įvairias Žemaitijos vietas, kiti buvo skirstomi pas apylinkės ūkininkus. T. Lygnugariui ir naujokui Grikieniui buvo pakinkytas arklys, vardu Ruonis, kelionei į Upyną. Prie jų prisidėjo ir T. Bružikas. Jis norėjo nuvykti į Šilalę, nes traukiniai jau nėjo. Nenorėjau atsilikti ir aš, nors vyresnieji manė, kad įvairiais daiktais perpildytame vežime bus neįmanoma keturiems važiuoti, dėl to aš turįs pasilikti Pagryžuvyje. Tačiau aš paminėjau, kad T. Provincijolas man patarė vykti su T. Bružiku. Su Grikieniu susėdome ant lentelės prie pat Ruonio uodegos... Tą pačią dieną atvažiavome iki Žalpių. Išsimiegoję klebono dobiluose, kitą rytą išvažiavome į Adakavą. Adakave tėvai atsilaukė mišias, kiek pailėjome ir išvykome į Upyną. Čia turiu prisipažinti, kad kelyje į Upyną jaučiau sąžinės priekaištą, kam aš, išvažiuodamas iš Pagryžuvio, pasielgiau prieš vyresniųjų, o tuo pat ir prieš Dievą, valią, nes prisiminiau, kad T. Provincijolas buvo minėjęs patekti į Pagryžuvį. Tačiau Upynoje T. Lygnugaris su Grikieniu pasiliko, o Ruonis su vežimu teko T. Bružikui, tad tuojau paaiškėjo ir mano "misija" — būti misijonieriaus vežiku. Be to, ir T. Bružikas mane nuramino.

Šilalėje misijos labai gražiai vyko, bet per Porciunkulės atlaidus (VII. 2) miestelį apsupo vokiečiai ir pradėjo gaudyti žmones apkasų kasti. Kilo panika, žmonės pradėjo bėgti, slapstytis. Tik kai klebono kieme vokiečių šūvio pakirsta krito 8 m. amžiaus mergaitė, matyt, minios linčo pabūgę, vokiečiai išsinešdino, pasigrobę apie 100 žmonių ir keliolika vežimų. Misijų užbaiga buvo atidėta kitam sekmadieniui.

"BANDITAI" PADEGĖ ŠILALĖS MIŠKĄ

Laisvomis nuo darbo dienomis T. Bružikas traplinėdavo apie tvenkinius ir upelius, gaudydamas žuvelės. Ir žuvų, kaip ir sielų, žvejyboje jis turi gerą patyrimą ir pasisekimą. Bent jau sriubai tai visuomet užtekavo. Kartą susitarėme Šilalės miške išsivirti sriubos. Šeiminkė davė katiliuką.

Įdėjo sviesto, druskos, svogūnų ir dar kito-kių skanumynų. Netrukus viskas buvo paruošta — žuvis nuskustos ir su visais prieskoniais sudėtos į katiliuką. Bet nelaimė — keberiošk ir katiliukas apvirto. Vėl viską surinkę verdame. Tik staiga trept-trept-trept atbėga penki vyrai, kirviais ir kastuvais nešini. T. Bružikas paklausė, ko jie nori. "Nagi", sako, "seniūnas pranešė, kad banditai mišką padegė, ir mus pasiuntė gesinti". Koks buvo jų nustebimas, kai vietoj banditų rado misijonierių, žuvis beverdantį. It musę perkandę, grįžo namo, o mes netrukus stiprinomės skania žuvų sriuba.

Į VARSĖDŽIUS

Pasibaigus misijoms Šilalėje, užsiprašė ir Varsėdžių klebonas jas pamėginti. Nėdėleje parapijoje, nuošalioje vietoje misijos tikrai gražiai ir ramiai praėjo. Varsėdžiuose pagyvenome apie tris savaites. Iš Varsėdžių norėjome vykti į Rietavą, kur klebonas buvo užsiprašęs misijas. Misijos jau buvo paskelbtos, bet neįvyko dėl nuolatinių vokiečių gąsdinimų apkasų kasimu. T. Br. nutarė vykti į Lenkimus, kur taip pat buvo pageidaujamos misijos. Važiavome per Andriejavą, Vazaičius, Gargždus, o nakvojome Jokūbave. Ateinantį rytą, išvažiavus iš Jokūbavo, T. Br. man pranešė staigmeną: "Į Lenkimus važiuosime per Kretingą ir Palangą, kur turėsi progos pamatyti jūrą..." Man net širdis pradėjo smarkiau plakti iš džiaugsmo. Ruoniui botagu šmikšt-šmikšt, kad tik greičiau Palangon nukaktume. Kretingoje papietavę pas pranciškonus, išvykome į Palangą.

PALANGA

Palangoje apsistojome pas kleboną. Pasėrę Ruonį ir susitvarkę daiktus, skubame prie jūros.

Į ją, į jūrą šaltas vėjas neša

Mane, pakilusį nuo žemės dulkių, lašą.

Greičiau, greičiau į jos pakrantę šviesią,

Kol vakaro pašvaistės neišblėse.

B. Brazdžionis

Štai jau girdžiu bangų užimą, nors jūros dar negaliu matyti — aukštokas smėlio pylimas ją dengia. Bet dar keli žingsniai — ir

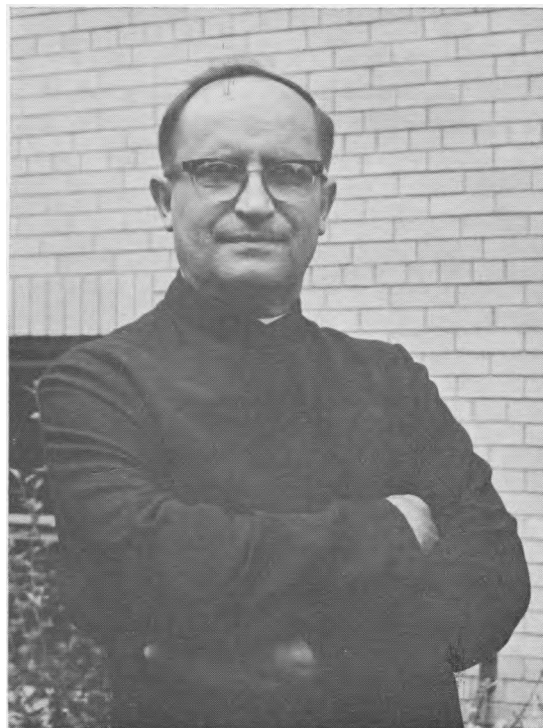
pasirodo man Baltija! Ak, koks didingas ir nuostabus reginys: mėlynai žalsvos sidabriniais saulės spinduliais žvilgančios vandens bangos vis kyla aukštyn ir taip lyg patį dangų pasiekia! O gal dangus ten nusileidžia, ir balti debesėliai į jūros gelmes skęsta? Lygius, kaip stiklas, smėlio krantus vis pila, skalauja putotas vanduo; čia aukšnius gintarėlius išmeta, čia vėl juos atgalios nešasi. Tuoju pradėjome tuos aukso gabaliukus rankioti. T. Bružikas jūroje išsimaudė, o aš tik pabraidžiau, žiūrėjau, klausiau ir mačiau net laivą toli plaukiantį. Palangoje pasisvečiavome porą dienų, beveik visą laiką praleisdami prie jūros ir gintarus rinkdami, kurių dalį nusiuntėme Žemaičių Kalvarijos Marijai, o likusieji teko Šventosios Liepos (Heiligelinde) Marijai Vokietijoje. Ten iš jų smilkalų pagamino. Pagaliau turėjome palikti mieląją Palangą. Dabar vėl prisiminiau Brazdžionio "Tremtinio maldos" eilutes:

Kas aptvers kapą savanorių, gėlę
Kas kas pavasarį ankstyvą pasodins.
Kas Baltijos pakrantėj gintarėlį
Bangų išplautą iš smilties išrinks?

Vėl pasikinkę savo Ruonį, į Lenkimus tapnojom. Kurį laiką dar važiavome netoli jūros. Dar kartą galėjau matyti jos žydriąją mėlynę. Lenkimų klebonas labai norėjo misijų. Deja, prieš pat misijų pradžią vietos viršaitis paskelbė "mobilizaciją" apkasams kasti. Dėl to ir čia misijonieriui reikėjo pasitenkinti tik vienos dienos parapijoje suruoštu dvasiniu susikaupimu. Kitomis dienomis misijonierius "pelnydavosi sau duoną" žvejyba ir grybavimu. Kartą vietos altarista surengė uogų rinkimo talką. Prisipylė portfeli obuolių, pasikinkė arklį ir, važiuodami Latvijos pasieniu, rinkome talkininkus — vaikus. Palikę arklį pas ūkininką, visu būriu žygiavome per niekieno nesaugojamą Lietuvos - Latvijos sieną. Peršokau per upelį, kuriuo ėjo siena, ir tariausi jau buvęs "užsienyje".

GINTELIŠKĖJE

Gavę kvietimą misijoms, išvažiavome į Ginteliškę, kurią pasiekėme jau vakare.



Brolis Petras Kleinotas, S. J.

Misijos čia gerai pavyko ir laimingai baigėsi. Užbaigos pamokslą sakė Telšių vysk. Borisevičius. Atsimenu per pietus pasakytus jo žodžius: "Jei žmonės vykdytų tai, ko Dievas nori, ir melstųsi, mes tikrai būtume išgelbėti nuo artėjančios nelaimės".

Po šių misijų buvo vėl mėginta jas suruošti Rietave per šv. Mykolo atlaidus. Nuvykome į Rietavą, bet vis tiek ir dabar dėl įvairių neramumų nebuvo įmanoma ruošti misijas. Užtat misijų panoro Rietavo filijėlės Spraudės klebonas, tad mes ten ir "nuspraudėme".

SPRAUDĖJE

Teisingai šis kaimelis Spraudė vadinas — jis yra išpraustas tarp plačių Rietavo miškų, kurį ir gudriausi banditai sunkiai surastų. O kelias — tik tankiais važinėti. Bet Ruonis vis dėlto ten mus nutempė. Čia spalio 3-7 d. įvyko paskutinės misijos. Tomis dienomis, o ypač naktimis, vis smarkiau ir smarkiau buvo girdimi dun-dun, bum-bum, bet negi toje miškų karalystėje galėjome

žinoti, kas čia dedasi. Radijo klebonas neturėjo. Baigę misijas ir susikrovę savo daiktus, važiavome naujoms misijoms į Platelius. Atvažiavę į Rietavą, pamatėme, kad visi skuba, bėga galvotrūkčiais. Netoli pykšt-pykšt šaudė. Žmonės sako, kad jau Laukuvoj, už 10 km, rusų tankai atslinkę. Prisiartinę mums apsisprendimo valanda, kas toliau daryti. Pasitarę nusprendėme važiuoti į Judrėnus, kur klebonas taip nuoširdžiai kvietė. Dabar T. Bružikas vėl pradėjo studijuoti T. Provincijolo laiškus, kuriuose buvo nepakankamai aiškiai pasakyta, ką šiuo atveju daryti. Aš vis mėgindavau jam išaiškinti, kad T. Provincijolo mintis yra mums trauktis į Vakarus. Mat, pats norėjau patekti užsienin. T. Bružikas vis dar svyravo. Sekmadienio rytą klebonas iš sakyklos paskelbė, kad nepaprasta malonė ištikusi jo parapiją — atvažiavo didysis Dievo tarnas, garsusis misijonierius, didžiai gerbiamas T. Jonas Bružikas. Jis pasakysias pamokslą ir, jei Dievas leis, ves misijas. Tik štai prieš pat pamokslą atsiskubina Rietavo klebonas, kaip kiškis iš kopūstų daržo, lapui ant uodegos užkritis. Į vežimą susisodinęs tarnaites, nespėjęs nė duonos kelionei pasiimti. Judrėnų klebonas turėjo jį sušelpsti. Jis patarė mums greičiau bėgti, nes Rietave jau esą rusai. O prisimenu, kad jis pats iš sakyklos buvo paskelbęs, kad nesitrauks iš savo parapijos, nors ir ugnis iš dangaus kristų. T. Bružikas įlipo į sakyklą ir pasakė pamokslą trumpai - drūtai. Aš pagalvojau: "Dėkui Dievui, jis jau ardo tiltus sugrįžti atgal..." Išvažiuodami pasiėmėme patį Dievulį vienam pakely esančiam ligo niui. Dabar artimiausias tikslas buvo Švėkšna.

Švėkšnoje jau buvo pilnos gatvės važiuojančių - bėgančių. T. Br. pasirūpino sienai pervaziuoti leidimą, o aš papešiau Ruoniui klebono dobių. Važiavome link Naumiesčio. Visai sutemo. Privažiavome bažnytkaimį Gardamą. Nutarėm pernaktoti. T. Br. atsigulė į klebono lovą (klebonas buvo išėjęs nakvynei į kaimą), o aš, kaip ciuckis, susirangiau vežime. Anksti rytą atsirakinome bažnyčią, T. Br., atlaikęs mišias, atsise-

do į klausyklą, o aš tarnavau mišioms kitiems bėgliams kunigams. Rytuose vis smarkiau šaudė ir žaibavo. Netrukus visi išdardėjo, ir mes likome vieni. T. Bružikas, kaip ir visada, nesikarščiavo, buvo ramus ir sakė: "Kai Dievo darbą dirbi, tai mūsų reikalais pats Dievas pasirūpina". Taip visuomet ir buvo. Gardamo klebonas mums patarė nevažiuoti į Naumiestį, bet tiesiai prie Vokietijos sienos — į Ramučius. Taip mes ir padarėme. 1944 m. spalio 9 d. 9:30 val. Ruonis mus įtempė į buvusią Vokiečių Reicho teritoriją.

DAIL. ANTANO PETRIKONIO JUBILIEJUS

V. K.

Antanas Petrikonis yra vienas iš tų vidurinėsios kartos dailininkų, kuris, pradėjęs meno studijas gimtajame krašte, Vilniuje, kaip menininkas augo ir brendo svetimos padangės aplinkoje: Anglijoje ir Amerikoje, kur savo studijas apvainikavo Manchestero ir Londono meno mokyklų antspaudais.

Jubiliejinė jo paroda, atidaryta kovo 18 d. Čikagoje, Marquette meno galerijoje, yra surengta 25 metų meninio darbo sukakties proga ir parodanti jo nueitą kelią. Per tą laiką jis surengė dvyliką individualių parodų ir daug kartų dalyvavo bendrinėse parodose su kitais dailininkais. Tad jubiliejaus proga būtų pravartu prisiminti, kaip vertino jo eitą dailininko kelią mūsų meno kritikai bei apžvalgininkai.

Dail. Mikas Šileikis: "Dail. Antanas Petrikonis nepriklauso sezoninių naujovių gaudytojų avangardui. Jisai gaivališkai kultivuoja savo estetinių pojūčių skonį, bet jaunasis dailininkas eina kartu su kūrybinio entuziazmo laiku, kas jo darbuose aiškiai pastebima. Jo motyvai arba tematika įvairi: peizažai, kompozicija, figūrinė tapyba ir kt. Dažnu atveju jo darbai yra ekspresyviūs, pabrėžiamas autoriaus psichologinis elementas spalvose".

JULIJA ŠVABAITĖ - GYLIENĖ

MES TADA NIEKUR NESKUBĖSIM

1999 METŲ KALENDORIUJE

1999 metų kalendoriuje
Dienos trumpos
Ir naktys ilgos,
O vakarai, vakarai — — —

Mes tada niekur neskubėsime,
Taikiai susėdę pailsėsime,
Ragaudami tirštą
Kaimyno vyną,

Kuris dabar
Tamsioj rūsio vienatvėj
Burbuliuoja sau
Ir noksta neskubėdamas — — —

NAMAMS ISTUŠTĖJUS

Namams istuštėjus,
Mudu niekur netinkam — — —
Nuo langų prie langų
Ilgi dienos šešėliai.
Tušti dienos šešėliai.
Tušti kambariai,
Rašomieji stalai,
Išdžiūvusios rašalinės — — —

Tyli kėdės nudilę,
Neprabyta žvakidė,
Tiktai kalba su manimi
Suspaustos lentynose knygos,
Nutrauktos gitarų stygos — — —

Dail. J. Mielulis: "A. Petrikonis tiki ieškojimu, bet netiki suradimu. Kūryba jam yra nuolatinis ieškojimas, o stilius — nuolatinis keitimasis. Menininko kūryba atspindi, kad ir perkeistuose pavidaluose, pasauly, kuriame mes gyvename ir kurio esame dalis".

Dail. J. Pautienius: "Kiekvieno kūrėjo pajėgumas apsprendžiamas ne iš mažiau ar daugiau pasisėkusių studijinių darbų, bet iš užbaigtų, kuriuose išryškėja jo asmenybė, originalumas ir mokėjimas rasti ko nors naujo, nematyto, nepasikartojančio.

POEZIJOS PAGALVEI

Prijuostės kišenėje nešioju
Pavogtą vasaros valandą
Ir suplėšau ją plunksnomis
Poezijos pagalvei — — —

Aš neplausiu grindų
Ir pietų jums nevirsiau,
Atsigulsiu po rožėmis,
Eilėraščių užsiklosiu — — —

Tarp lelijų ir kaktusų
puikios rožės
gražiai žydi,
gražiai žaliuoja,
Soeur Thérèse, Tropicana,
Pasquali,
Christian Dior — — —

PO MARQUETTE PARKO DANGUMI

Po Marquette parko dangumi
Seneliai snaudžia prie vandens.
Laukinės antys ir vaikai
čia niekad niekad
Nepasens,

Ir nuo sūpynių krisdama
Jauna mergaitė ant žolės
Spalvotam dulkiu debesų
Ieškos pražydusios
Gėlės — — —

Manychiau, kad tikrasis dail. A. Petrikonio veidas bus išryškėjęs visoje eilėje aliejinės tapybos, net ir 'viename kitame temperos ir akvarelės darbe".

Apie dail. Petrikonį jo jubiliejaus proga yra rašę daugelis ir kitų menininkų, žurnalistų bei apžvalgininkų. Kai kurie pabrėžia, kad menas yra nuolatinis tobulybės siekimas, kad tai yra priemonė žmogaus egzistencijai kilinti. Žavėdamasis grožiu, taip apie jį sako pats dailininkas A. Petrikonis: "Žavėjimasis iškelia žmogų virš gamtos materijos. Žmogus žavisi grožiu gamtoje ne iš baimės, bet iš meilės to grožio kūrėjui".

SOCIALINĖS GEROVĖS KOVOTOJŲ AVANGARDAN!

JUOZAS PRUNSKIS

Žmonija, nors ir lėtokai, nors ir su zigzagais ir atkritimais, bet vis dėlto palaipsniui pažangėja laisvės ir lygybės kryptimi. Jei-
gu seniau valstybiniam gyvenimui tevadovavo karaliai, bajorai, vadinamasis kilmingasis luomas, dabar visuotinai pripažįstama visų teisė savo balsu prisidėti prie valstybės reikalų tvarkymo. Tik Sovietų Sąjungoje ir kituose komunistiniuose kraštuose daromas šuolis atgal į partijos oligarchiją.

Jei-
gu seniau kultūrinio gyvenimo laisvę faktinai tesinaudojo vadinamasis kilmingasis luomas, šiandien pasidarė atviresnis kelias visiems, valstybei ateinant į pagalbą su stipendijomis studijoms. Tik komunistiniuose kraštuose valdančiajai klikai priklausymas ar nepriklausymas gali nulemti galimybes įstoti į aukštąją mokyklą. Bet vis dėlto demokratinė, kultūrinė lygybė tiek visų pripažįstama, kad net ir kraštai, kur praktikoje ta lygybė paneigta, paties principo neneigia ir iš kailio neriasi įrodinėdami, kad ir pas juos ta kultūrinė laisvė ir lygybė yra, nors, kaip komunizmo kraštuose, uždraudžiant užsienio spaudą, įvedamas savotiškas kultūrinis analfabetizmas, teatveriant galimybę sklaidyti tik diktatūrinių kraštų leidinius.

EKONOMINĖS, SOCIALINĖS LYGYBĖS ILGESYS

Jei-
gu pilietiniame gyvenime demokrati-
ja atvėrė gyventojų masėms galimybę dalyvauti valstybės tvarkyme, tai ekonominės lygybės srityje dar tenka daug ko pageidauti. Socialinės gerovės, ekonominės lygybės ilgesys žmoni-
joje yra taip stiprus, kad jos belaukiant imama kartais pasitikėti net ir tais, kurie daug kalba ir daug žada, kaip komunistai, nors iš tikrųjų jų taria-
ma ekonominė lygybė tenka pirkti pilietinių ir kultūrinių laisvių praradimu, o ir tuo, kas gaunama, daugiausia naudojasi partinės diktatūros ginklanešiai ir prisiplakėliai.

Tai turint galvoje, visiems geros valios žmonėms reikia atsiminti, kad nepakanka tik rodyti komunizmo juodąsias ir kruvina-
sias puses, bet reikia drąsiai išeiti su socialinės pažangos, socialinės lygybės ir gerovės idėjomis. Mes didžiuojamės savo žemės reforma, ir yra kuo didžiuotis, bet negalime visą laiką turėti veidą atkreiptą į praeitį. Nei socialinių reformų, nei ekonominės visų gerovės siekimo laikas nėra pasibaigęs. Dar daug ko reikia iki plačiųjų pasaulio masių ekonominio lygio pakėlimo, ir apie tai turime drąsiai kalbėti.

Katalikai nuo amžių daug yra dirbę labdaroje. Tai labai gražu. Daugeliui vargo lenkiamų prie žemės buvo padėta. Tai turi ne tik faktinės, bet ir pedagoginės reikšmės, nes ugdo atmosferą, kurioje vargo žmogus, neturtingesnis labiau suprantamas, atjaučiamas, paremiamas ne tik vienkartiniais veiksmais, bet ieškoma platesnių visuotinės gerovės kelių. Tačiau turime drąsiai pasisakyti, kad vis dėlto labdara nėra pakankama, reikia visuotinės gerovės siekimo valstybiniu, net globaliniu mastu, nes kiekvienas žmogus turi teisę ne į išmaldą, bet teisę į darbą ir žmonišką pragyvenimą. Žemės gėrybėmis naudotis nėra pašaukti tik privilegijuoti turtingieji, išmintingieji ir išsimokslinusieji, bet visi, kiek aplinkybės ir sąlygos leidžia.

SOCIALINĖ KOVA PIETŲ AMERIKOJE

Kadangi JAV-se yra aukštas gyvenimo standartas ir to vargo gal daug mažiau, negu kitur pasaulyje, kažkaip mūsų tarptas visuotinės socialinės gerovės siekimas pasidaro nebe toks gyvas ir aktualus. Šiuo atžvilgiu daug daugiau iniciatyvos ir gyvumo aptinkame pvz. Pietų Amerikos kraštuose, ir ten katalikuose visuotinės ūkinės gerovės, socialinių reformų sąmonė yra daug gyvesnė, jei ne visuotinai, tai bent tarp gau-

saus kiekio idealistų, tampančių pirmūnais kovotojais socialinės lygybės fronte. Kai kurie jų to polėkio nubloškiami į kitą kraštutinumą, net į revoliucinius užmojus, ir jų taktikos bei priemonių nenorime pateisinti, tačiau jų idealizmo ir ryžtingų pastangų negalima paneigti.

Kad ir mes tais klausimais labiau susidomėtume, norisi čia suminėti keletą pavardžių ir faktų. Portugalų kunigas Alpio de Freitas, turėjęs bėgti iš Angolos kolonijos, Brazilijoje, Rio de Janeiro mieste ėmė organizuoti vargingiausius priemiesčio lūšnių, landynių gyventojus, padėdamas jiems siekti žmoniškesnių gyvenimo sąlygų. Kai ten jam toliau darbuotis pasidarė neįmanoma, jis perėjo į organizavimą mažžemių, į kaimo varguolių telkimą. Brazilijos vyriausybė palaikė tai pavojingu dalyku, ir jis turėjo bėgti į Meksiką.

Brazilijos jėzuitas Francisco Lage Pessoa, jaunų katalikų darbininkų organizatorius, darbo partijos išrinktas į parlamentą, ėmė burti kaimiečius į unijas. Vyriausybei spaudžiant, pabėgęs į Meksiką, darbuojasi neturtingųjų parapijoje, plunksna keldamas socialinių reformų reikalą ir socialinės lygybės sąmonę.

Limoje kun. Salomon Bolo Hidalgo buvo taip paveiktas neturtėlių skurdo ir valdančiųjų abejingumo, kad suėjo į konfliktą su vyriausybe ir pateko į kalėjimą. Iš ten jis rašė, kad patriotai nėra tie, kurie savo milijonus siunčia į užsienio bankus, o tie kurie jungiasi kovon prieš išnaudojimą. Žmonės nėra avių banda. Mes jų nelaimėsime vien naujomis liturgijomis, o laimėsime kova už žmogaus teises.

Galima apgailestauti, kad Kolumbijoje į kraštutinumus nublūdijo gabus ir socialinių reformų idėjomis iki paskutinio kraujo lašo persiėmęs kun. Camilo Torres, atkritęs nuo savo pašaukimo pareigų ir žuvęs partizaninėse kovose. Argentinoje su socialinių pagerinimų masėmis išėjo kun. Garcia Elorrio, pasireiškęs veikime ir spaudoje.

Suminėtieji nebuvo tik pavieniai balsai.

1967 metais septyniolika Pietų Amerikos vyskupų Recife mieste, Brazilijoje, vado-

vaujant labai pažangiam socialiniam reformatoriui vysk. Dom Helder Camara paskelbė socialinį manifestą, ragindami visus į ryžtingą socialinių reformų kelią, pasisakydami prieš tuos, kurie prisiplakė prie valdančiojo elito, ragindami jungtis su vargo žmonių minia ir talkinti jiems, šviesesnio gyvenimo besiekiant. Jie ragino nepaisyti savo privilegijų ir savo pajamų, o pamatyti skurstančius, kad plačiu valstybiniu mastu būtų siekiama jų likimą pakeisti. Jie skelbė, kad jau atėjo laikas mobilizuoti jėgas, ginant visų žmonių teisę į lygią gerovę. Ir tas jų manifestas nebuvo koks kraštutinis iššokimas ar eretiškas konservatyvumo laužymas. Ne, tai buvo idėjos, kurios derinosi su naujausiomis Vatikano enciklikomis: *Pacem in terris*, *Mater et Magistro*, *Populorum progressio*. Tos enciklikos skelbia labai pažangią socialinę doktriną, kuri mūsų daugumos yra arba nepažįstama, arba perskaityta ir pamiršta, o taip neturėtų būti,

Pietų Amerikos vargo žmonės savo šviesesnio rytojaus viltyse susilaukė reikšmingų sąjungininkų. Argentinoje 1968 m. Tukumano kunigas Juan Sanchez įsijungė į streikuojančių cukraus darbininkų minias, ir jį palaikė arkivyskupas. Meksikoje tų pat metų kovo mėnesį visų vyskupų išleistas ganytojiškas laiškas pasmerkė socialinę neteisę, kurią turi pakelti kaimiečiai. Kolumbijoje darbininko pareigas prisiėmęs, kad galėtų būti kartu su darbo žmonėmis, kun. Gabriel Diaz Dugue, priminė valdantiejiems, kad socialinių reformų nesulaukdama darbininkija stipriau pajudės. Brazilijoje drąsias socialinių reformų mintis ėmė skelbti vyskupas Jorge Marcos de Oliveira. Rio de Janeiro mieste 1968 m. balandžio mėnesį kunigai gynė socialinių pagerinimų reikalaujančius studentus.

Iš Guatemalos buvo deportuotas Maryknoll misijonierius kun. Thomas Melville su savo broliu taip pat kunigu už radikalius socialinių reformų reikalavimus. Čilės priemiesčių lūšninkų tarpe energingai darbuojasi kunigas Paulino Garcia ir Francisco Guzman. Peru valstybėje 1968 m. 31 kunigas paskelbė deklaraciją Cieneguillas



A. Petrikonis

Žiema



Dail. A. Petrikonis



A. Petrikonis

Bangose



A. Petrikonis

Pavasaris

mieste, šaukdami piliečius į ryžtingas grumtynes prieš išnaudojimą ir priespaudą, į "antrą ekonominės nepriklausomybės karą". Ir ta deklaracija susilaukė pritarimo iš Limos arkivyskupo, kuris yra Peru primas. Brazilijoje 1968 m. 350 kunigų paskelbė raštą, kad pati sąžinė reikalauja ryžtingų pastangų, siekiant socialinės gerovės ir lygybės.

920 KUNIGŲ MANIFESTAS

Lyg nuo Alpių kalno riedanti lavina, taip ta socialinių reformų mintis įgavo vis stipresnę jėgą, kol 1968 m. rugpiūčio mėnesį prieš Pietų Amerikos vyskupų suvažiavimą tarptautinio eucharistinio kongreso metu, kai buvo laukiamas popiežius Paulius VI, net 920 Pietų Amerikos kunigų pasirašė manifestą prieš ekonominę priespaudą, prieš darbo žmogaus išnaudojimą. Manifeste raginami visi kunigai, visi krikščionys ryžtingai panaudoti visas priemones, siekiant vargo žmogaus išlaisvinimo. Šis manifestą pasirašė ir tokie socialinių reformų šaukliai kaip vysk. Helder Camara ir Antonio Fragoso. Totalitarinis režimas, kuriam vyskupo Helder Camaros toli siekiantieji socialiniai reikalavimai ne prie širdies, bet kuris nedrįsta vyskupo kiečiau suimti, vis dėlto pagrobė jo talkininką kun. Antonio Henrique Pereira Noto, 28 m., jį pakorė ir paleido tris kulkas į galvą.

GLOBALINIS ŽMOGAUS IŠLAISVINIMAS

Vysk. Antonio Fragoso drąsiai skelbia: "Kristus atėjo ne vien tik žmogų išlaisvinti iš nuodėmės. Jis atėjo išlaisvinti ir iš nuodėmės pasekmių. Tos pasekmės yra mūsų namuose, mūsų gatvėse, mūsų miestuose ir taip pat mummyse pačiuose. Jos reiškiasi visokiais pavidalais: prostitucija, rasine diskriminacija, kaimiečių skriaudimu, kelių ir butų bei sanitarinių įrengimų trūkumu, ekonominės galybės sukcentravimu nedaugelio rankose, telkimu žemių plotų nedaugelio šeimų nuosavybėn, kai didžioji dauguma neturi nei žemės, nei darbo; banko kreditų prieinamumu tik vienai grupei. Mūsų kultūra ne visiems tarnauja, nors visi suprastų, kaip ją pasinaudoti. Kristus siekė

žmogaus išlaisvinimo, globalinio žmogaus išlaisvinimo. Jis buvo išlaisvintojas. Štai kodėl kiekvienas, kuris yra Kristaus šalininkas ir nori juo sekti, yra pašauktas į mūsų giliausią misiją — pašvęsti save globaliniam žmogaus išlaisvinimui".

Brazilijoje net visa eilė seselių vienuolių buvo uždarytos į kalėjimą už drąsias socialines mintis, ir yra žinių, kad ne viena iš jų nuo sargybinių nukentėjo.

Bolivijoje 1969 m. liepos 31 d. į Oruro susirinkę 50 katalikų dvasininkų paskelbė raštą kasyklų darbininkų klausimu, keldami balsą prieš priespaudą, prieš išnaudojimą, paskelbdami, kad, pašventę savo jėgas išlaisvintojo Kristaus idealams, jie padvigubins savo pastangas Bolivijos kasyklų darbininkų tarnyboje, talkindami jų kovoje, siekiant laisvės ir žmoniškų teisių.

Dominikonų respublikoje kun. Francisco Sicard, grasinantiems jam dėl jo ryžtingos socialinės kovos, pareiškė, kad tik kulka galėtų užbaigti jo kovą, kaimiečių gerovės siekiant. Haiti respublikoje, kai ten dominavo Duvalier, 1969 m. net 30 kunigų per 9 mėnesius buvo ištremta dėl jų pastangų užtarti beteisius žmones. Paragvajuje visi 12 vyskupų pasipriešino Stroessnerio vyriausybės diktatūriniais užmojais ir visa eilė kunigų buvo įkalinta, ištremta, o vyskupų laikraštis "Comunidad" uždarytas ir bažnytinė labdara uždrausta.

Ekvadore vyskupų konferencija, 1969 m. sušaukta Bebos - Tungurahua mieste, pareiškė, kad "kunigas turi pagrindinę teisę savo gyvenimą tvarkyti pagal visų žmonių teises ir dalyvauti bendruomenės problemų sprendime".

Urugvajuje kun. Juan Carlos Zaffaroni 1968 m. įsijungė į cukraus nendrių darbininkų kirtėjų demonstraciją, reikalaujant žmoniškesnių sąlygų. Iškomas areštuoti, jis išėjo į pogrindį. Kun. Gabrielius Diaz apsigyveno tarp Medellino skurdeivų ir ten su savo parapiečiais pastatė bažnyčią iš plytų, kurioms panaudojo vietos purvą. Kun. Vicente Mejia apsigyveno ir dirbo Medellino darbininkijos, skurdeivų gete. Kun. Domingo Lain, ispanas, Bogotoje, Ko-



PIRMOJI GIMTOJO ŽODŽIO MOKYTOJA

ANTANĖ KUČINSKAITĖ

Tu mano pupulėli! Tu mano džiaugsme!
Mano katyte! Mano saulute!

Taip kalbina motina naujai atėjusį į pasaulį žmogiuką — savo pačios kūrinį, savo širdies širdį. Iš tikrųjų, tai pačios širdies kalba! Tokių meilės įkvėptų kreipinių į mažytį, dar abejingą motinos balsui kūdikėlį, filosofai ar sociologai nelabai norėtų vadinti "pasikalbėjimu" terminu. Bet argi tie iš mylinčios širdies trykstantys žodžiai būtų tik beprasmis jausmų išliejimas, tik motinos kalbėjimas pačios su savim? Tik monologas, nerandantis atgarsio dar neprabudusioje naujagimio sąmonėje?

Logikos pedantų nuomone, motinos kalba su naujagimiu gal ir negalėtų būti laikoma "žmonių bendravimo priemone", kaip mokslo žmonės yra pratę apibūdinti svarbiausią kalbos vaidmenį visuomenėje, atsižvelgdami į abipusį kalbančiųjų kontaktą. Tačiau motinos širdis savo nuostabia moteriška intuicija jau nuo senovės juto, kad net pirmomis gyvenimo dienomis kūdikis nėra toks abejingas aplinkai, kaip, iš šalies žiūrint, atrodo. Daugelio tautų motinos kalbino ir kalbina mažyčius kūdikėlius gražiausiais žodžiais, švelniausiomis dainelėmis. Kokių puikių lietuviškų lopšinių yra su-

lumbijoje, įsteigę darbininkams mokyklą ir įsijungę į jų streikus. Toje pat Bogotoje kun. Rene Garcia įsijungė į darbininkijos kovą gauti žmoniškesnius darbus ir butus.

Suminime šiuos dvasininkus — socialinius kovūnus. Tai tik maža dalis iš jų sąrašo. Nenorime jų iškelti ant pjedestalo. Kai kurie iš jų buvo nublokšti į kraštutinumus. Bet jie, daug kuo rizikuodami, drąsiai stojo už socialines reformas, už darbo žmonių masių gerovę, savo idealizmu ir užsidegimu primindami mums visiems išsinerti iš savanaudiškumo kiauto, pamatyti, kad šiuo metu vyksta didelis pasaulio pasinešimas į ekonominę lygybę, į finansinę nepriklausomybę, į visų aprūpinimą darbu, pragy-

venimu, žmoniškų butų, prieinamų visiems gydymu, pagalba nedarbe ir senatvėje.

Pasaulis yra nesulaikomai pasinešęs didesnės socialinės lygybės, visuotinės socialinės gerovės kryptimi. Mes turime įsijungti į šį frontą, kad vėliau, kaip tas pavėlavęs į traukinį, nepasiliktume bežiopsą užpakaly. Mūsų krikščioniškojo humanizmo ideologija mus veda į žmogaus teisių ir žmogaus gerovės avangardą. Tokie mūsų broliai, kaip kun. Zdebskis, kun. Bublys, baisios totalistinės priespaudos terore išdrįsta energingai išeiti už pagrindines žmogaus teises. Argi jų pavyzdys neįkvėpia mūsų panašiam ryžtui kovon už žmogaus ir visos žmonijos saulėtą socialinį rytojų?!

kūrusios kaimo motinos, kur liaudiška melodija darniai jungiasi su paprastučiais, iš širdies plaukiančiais žodžiais, žodeliais, priedainiais, refrenais!

Psichologijos ir pedagogikos tyrinėtojų nuomone, visa, kas dedasi aplinkoje — ausimis patiriami garsai, akimis matomi vaizdai, — gana anksti pradeda kauptis kūdikio sąmonėje, palikdami tam tikrus įspaudus besivystančioje organizmo psichikoje. Todėl tie meilės įkvėpti žodžiai anaip tol nėra beprasmis jausmų išliejimas, nėra monologas, bet tikra to žodžio prasme motinos pasikalbėjimas su sūneliu ar dukrele, pasikalbėjimas, kurio atgarsius parodys tolesnis kūdikio vystymasis, pamažu bundanti sąmonė su visomis prigimties galioimis.

Bėga dienos, savaitės, mėnesiai... Motinos kalbinamas kūdikis jau, žiūrėk, atsako akučių žvilgsniu, šypsenėle. Paskui mėgina tarti garsus, skiemenis: "a-a", "gu-gu-gu", "bu-bu-bu" ir t. t. O kas apsakys motinos džiaugsmą, kai tas mažas pypliukas pirmą kartą ištaria "mama!"

Nuo dabar kaip tik ir prasideda tikroji gimtosios kalbos mokykla. Tikriau tariant, aktyvioji mokykla. Dabar jau kasdien stiprėja abipusis kalbančiųjų kontaktas. Bet tos aktyviosios mokyklos rezultatas didele dalimi priklauso nuo pirmojo, paruošiamojo etapo — vadinamosios pasyviosios mokyklos, kai į motinos kalbinimus kūdikis dar nebuvo pajėgus reaguoti.

Mikropediatrijos tyrinėtojų duomenys rodo, kad kūdikiai tų motinų, kurios išlieja savo meilę žodžiais, geriau vystosi fiziškai ir psichiškai, greičiau pradeda tarti skiemenis ir žodžius, lengviau sudarinėja sakinius,

o pradėję lankyt mokyklą, sklandžiau už kitus mokinius reiškia mintis rišlia kalba.

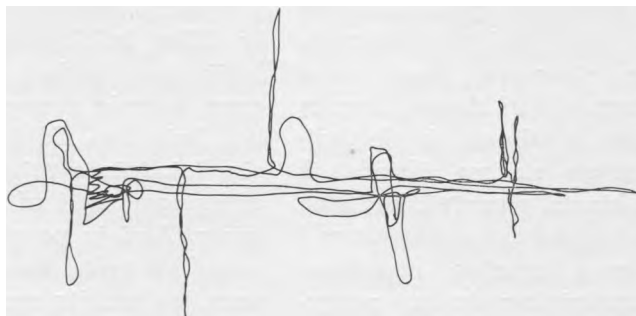
Daugelis motinų nusiskundžia, kad jų vaikams nepaprastai sunku išmokyti mokykloje, pavyzdžiui, skirti ilguosius balsius nuo trumpųjų, taisyklingai kalbėti literatūrine kalba, sklandžiai reikšti mintis rašiniuose. Argi iš tikrųjų tokia sunki gimtoji kalba? Kodėl taip nedaugelio mokinių gimtosios kalbos mokėjimas vertinamas labai gerais ar bent gerais pažymiais? Kodėl net ir tie abiturientai, kurie ryžtasi studijuoti gimtąją kalbą, retai kada išlaiko egzaminus, vertus tvirto penktuko? Kodėl tiek maža inteligentų (baigusių aukštuosius mokslus, netgi rašančių disertacijas!), kurie sugebėtų taisyklingai reikšti mintis be kalbininkų pagalbos?

Čia kaip tik yra amžinas užburtas ratas. Baigę aukštąjį mokslą, inteligentai prastai moka gimtąją kalbą todėl, kad jų mokytojai nepakankamai buvę reiklūs, o mokytojai teisinasi tuo, kad mokiniai atėję iš tokių šeimų, kuriose į kalbą nekreipiama dėmesio, kad miestų vaikai kiemuose ir gatvėse prisiklausą įvairiausių žargonizmų ir iš pat mažens įsigyja blogų kalbos įgūdžių...

Kuri gi motina nenorėtų, kad jos vaikas gerai mokytųsi?! Kad gerai mokėtų gimtąją kalbą, kuri mums visiems brangi ir mielai

Motina yra pirmoji ir kartu svarbioji gimtosios kalbos mokytoja. Motinos išugdyti gimtojo žodžio įgūdžiai yra pagrindas tolesniam vaiko mokymuisi mokykloje.

Norint išmokyti vaikus taisyklingos literatūrinės kalbos, reikia pačioms motinoms susirūpinti kalbos kultūra. Juo labiau, žinoma, būsimosioms motinoms!





SINGAPŪRO MINISTERIS APIE HIPIUS

S. RAJARATNAM

Šių metų pradžioje Singapūro užsienių reikalų ministeris S. Rajaratnam savo kalboje sveikatos atstovams dėstė savo mintis apie hipių gyvenimo būdą ir kodėl valdžia taip nusiteikusi. Jis tvirtina, kad valdžios kova prieš "ilgaplaukius" nėra vien tik kova prieš ilgus plaukus — greičiau ji kovoja prieš žalingą gyvenimo būdą, kurį supintos kasos slepia. Perduodame ministerio aiškinimus. Lauksime jaunimo ir tėvų pasisakymo: ar jūs sutinkate su ministerio aiškinimu? Kokia jūsų nuomonė?

Red.

ŽALINGAS HIPIŲ GYVENIMO BŪDAS

Kova prieš ilgus plaukus nėra, kaip kai kurie kritikai mano, valdžios noras nustatyti plaukų ar aprangos madas. Valdžiai nesvarbu, ar vyrai nešios ilgus ar trumpus plaukus, ar jie bus visai be plaukų. Ji nemano, kad Singapūro ateitį apspręstų ilgumas mirusių celių (plaukų), kurias jo piliečiai išsiaugina.

Triukšmingi balsai pasigirdo, kad dabartinė kova prieš ilgaplaukius numarins ir demokratiją. Sunku įsivaizduoti, kaip plaukų klausimas iššaukia keisčiausius politinius pareiškimus. Susidaro įspūdis, kad yra ryšys tarp ilgų plaukų ir keturių laisvių.

Kovotojai už ilgus plaukus turi tiesos. Šis klausimas prašoka plaukų ir rūbų madas. Jie žino ir mes žinome, kad už madų slypi gyvenimo būdas. Apie jį kritikai nelabai nori kalbėti. Kodėl? Gal jo nesupranta, o gal patys yra prie jo traukiami? Jie nekovoja už kirpėjų madas, o už gyvenimo būdą, kuris turi savo socialines, politines ir moralines vertybes. Jie gerai žino, kad valdžia kovoja prieš gyvenimo būdą, kurį supintos kasos slepia.

HIPIŲ KULTAS

Pakelkime garbanas, kad geriau pamatytume gyvenimo būdą, kurį jos vaizduoja. Tas būdas, kurį jos dengia, apibūdinamas hipizmu. Jis savyje slepia eilę kultų, pradedant nekaltais kraštutinumais ir einant iki narkotikų vartojimo, lytinio palaidumo, organizuotų žiaurumų ir nusikaltimų, įskaitant beprasmes žmogžudystes. Manson'o atvejis, išreklamuotas pirmuose laikraščių puslapiuose, kalba apie antrą medalio pusę, kurios šio gyvenimo būdo puoselėtojai nemini.

Užtenka paskaityti hipių literatūrą, kad suprastume, kiek svarbos hipiai skiria aprangos ir plaukų madoms. Pvz. hipis profesorius Harvardo teisės mokykloje, Charles Reich, savo godžiai perkamą knygą *The*

Greening of America vaizdžiai nupiešia jaunimo aprangos ir plaukų madas, lygiai kaip ir narkotikus bei palaidą lytinį gyvenimą. Plačiai išgarsintas hipių muzikinis vaidinimas, kur vyrai ir moterys scenoje vaikštinėja Adomo ir Ievos rūbeliais, buvo pavadintas "Hair".

Kovojame prieš hipizmą, ne prieš plaukų madas. Hipizmo neišrausime paprastu plaukų nukirpimu. Tai būtų juokinga, nes kultai, kuriuos hipizmas pagimdė, kyla iš sudėtingų socialinių, kultūrinių ir ekonominių bei politinių priežasčių.

Bet kovodami ir nuvertindami vieną iš hipių simbolių, kuriam jie skiria daug reikšmės, atgrasintume daug nekaltų jaunuolių, sekančių madas, kad jie nepasirinktų to gyvenimo būdo, kuris iš esmės yra sujauktas ir žalingas. Daugumas žmonių, ir ypač jaunimas, seka madas, nes jie mano, kad mada suteikia socialinio prestižo ir kitų žmonių pripažinimo. Priešingai, jei kuri nors mada susilaukia ne tik oficialaus nepatvirtinimo, bet ir viešo pasmerkimo, tada daugumas vengia tiek jos, tiek su ja susijusio gyvenimo būdo.

HIPIZMO PAVOJAI

Ar didelis yra hipizmo pavojus Singapūre? Manau, kad jei nesiimsime kietos akcijos dabar, hipizmas įsigalės taip lygiai žalingai, kaip Amerikos ir Europos jaunime. Hipizmas iš esmės yra miesto kultas. Žiūrint į amerikiečių ir europiečių pavyzdžius, jis pasireiškia ne tiek tarp vargšų ir beraščių, kiek tarp vidurinės klasės, išsiauklėjusių jaunuolių, 17-25 metų laikotarpiu. Jis atsiranda, kai ekonomija palaipsniui vis apščiau aprūpina žmones gėrybėmis. Šiam sąjūdžiui priklauso išauklėti, iš mokyklų pasitraukę ar pasiruošę profesijoms, kurios buvo nuvertintos bendruomenėje, jai vis labiau mechanizėjant ir krypstant į griežtuosius mokslus.

Dėl to dažniausiai hipizmo intelektualai apologetai yra jauni akademikai iš tų mokslo šakų, kurias technologija ir griežtieji mokslai išstūmė iš seniau jų turėtos aukštos vietos.

Singapūro urbanizacija ("sumiestėjimas") vyksta sparčiai. Medžiaginės gėrybės gausėja. Pabrėžiame technologiją ir griežtuosius mokslus. Aukštesni atlyginimai teks tiems jaunuoliams, kurie išsilavins šiose srityse. Vidurinės klasės standartai ir vertybės vis labiau persunkia mūsų bendruomenę.

Vakarų miestų pergyvenimai galėtų būti mums ankstyvas perspėjimas. Kitaip, Singapūras irgi bus hipizmo maro auka. Iš tiesų, pirmuosius šio žalingo kulto ženklus jau pergyvename.

Mažesni pasireiškimai, pritariant iš užkulisų nepatenkintiems akademikams, pasirodė vidurinės klasės universitetuose. Didelės žalos jie dar nepadarė, nes valdžia sudraudė šiuos akademikus. Jų šauksmas apie akademinę laisvę neišgašdino valdžios. Kai kurie grįžo ten, iš kur buvo atėję. Su dėmesiu sekiau vieną tokį akademiką, kuris garsiai kalbėjo apie priespaudą ir neteisėtumą, kol buvo Singapūre, bet kuris dabar, būdamas Londone, visiškai tyli apie tokius dalykus, kaip pvz. britų rasės problemos ar religinės Šiaurinės Airijos bėdos. Priemonių prabilti jam netrūksta. Jis yra vienas iš gerai žinomo kultūrinio žurnalo redaktorių.

NARKOTIKAI

Turime pavyzdžių, kur jaunimas vartoja narkotikus. Tai pasitaiko ir pradžios mokyklos vaikų tarpe. Nusikaltimai auga. Jaunimas ir čia neatsilieka. Pastebime disciplinos stoką. Tai yra ankstyvas perspėjimas, ką greita urbanizacija gali atnešti be reikiamos disciplinos.

Visa tai būtų įsivyravę ir pas mus — tai pastebime daugelyje Azijos miestų — jei valdžia nebūtų gana anksti panaudojusi atitinkamas priemones — jei ne visiškai išrauti, tai bent sulaukyti žalingas urbanizacijos apraiškas. Tam tikslui turėjome tvirtai laikytis, kai mus kaltino, kad pasukome į diktatūrą. Keista, kad į visas mūsų pastangas, kovojant prieš urbanizacijos negeroves — pvz. į įstatymus prieš užteršimą, šiukšlių mėtymą; už medžių sodinimą ar miesto atnaujinimą; prieš triukšmą ir oro teršimą;

griežtus įstatymus prieš gangsterius ar tuos, kurie žiaurumus išneša į gatves — buvo žiūrima kaip į asmeninės laisvės varžymą ir kaip į diktatūros ženklą.

Mums vis labiau vykdam urbanizaciją, hipizmas ieškos būdų įsibrauti. Tai dalis aplinkos užteršimo, kuri plaukia iš urbanizacijos. Tai reikia tvarkyti tuoj pat, lygiai kaip ir bet kokią kitą užteršimą.

Neturėtume leisti užmigdomi tariamų intelektualų, kurie įrodinėja, kad hipizmas, kaip ir kiaulikės liga, yra praeinantis laikotarpis, iš kurio jaunuolis išauga. Taip kalbėjo pasenę ir sukiužę liberalai apie hipių pasirodymą penkiasdešimtųjų metų pradžioje Amerikoje. Vietoj išnykti, daugybė pokultūrių išaugo, kuriose viešpatavo žiaurumas, anarchija ir nusikaltimai.

Vakarų pasaulio miestuose matome hipius be batų, susigūžusius tarpduriuose, berūkančius "žolę", begurkšnojančius alų prie plokštelių muzikos ar paskendusius haliucinaciniam apkvaitime. Apie jų asmeninę higieną sunku rasti žodžių. Pagal JAV miestų pareigūnus, šimtai jų surenkami nuo gatvių grindinių ir iš dvokiančių gyvenviečių, sergančių geltonlige, šiltine, venerinėm ligom ir, dėl blogo maitinimosi, vitaminų stoka.

HIPIŲ VIETOVĖS

Šiandien hipių teritorijų rasime ne tik JAV, bet ir Azijos miestuose, kur jie atkeliaavo, ieškodami stipresnių narkotikų. Jų eiles papildė vadinamieji "vidunakčio" ir pseudohipiai.

Studentų sukilimas yra dar vienas hipių filosofijos pavyzdys. Pagrindinė šios filosofijos mintis yra ta, kad kiekvienas elgiasi, kaip nori (everyone should do his thing). Toks elgesys gali pasireikšti nuo nieko neveikimo iki sukilimo ir pasipriešinimo organizavimo, biaužiausiais žodžiais švaistymosi viešai, apmėtymo akmenimis ir universitetų deginimo.

Kita naujesnė hipizmo atžala yra atsiradimas vadinamųjų miestų sukilėlių, maištininkų. Jie mano, kad senoji bendruomenė turi būti visiškai sunaikinta — ne metafo-

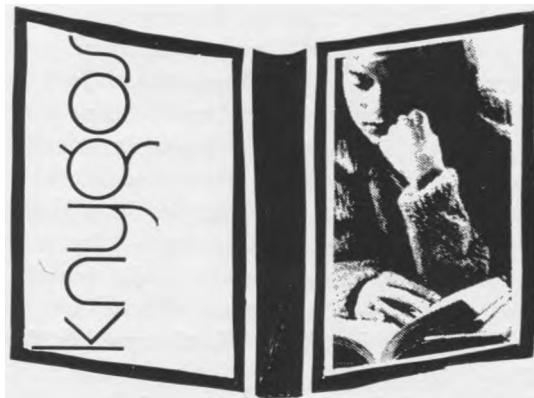
riškai, o fiziškai. Jie organizuoja sukilimus, bankų apiplėšimus ir žmogžudystes. Jie degina ir apiplėšia pastatus. Jų karo šūkis yra "burn, baby, burn". Jie pagrobia lėktuvus ir žmones, reikalaudami aukštos išsi-pirkimo kainos. Miestų maištininkai jau paplitę visame pasaulyje. Juos rasime Amerikos ir Europos miestuose, lygiai kaip Azijoje ir Pietų Amerikoje. Jie įvairiai pasivadiną — *Tupamaros, Naxalites, Castroists, Black Panthers, Weathermen ir New Year's Gang*.

Labai mažai turime įrodymų, kad hipizmas tėra praeinantis dalykas, kaip jaunatviška kiaulikės liga. Kaip įrodymą cituokime buvusio hipio teisininko ir ilgai kovojusio už vadinamąją priešišką kultūrą — Charlie Whitman žodžius. Jis pasitraukė iš hipių su išgaščiu: "Blogi žmonės ir blogi narkotikai paėmė viršų. Bebaigia anglų kalbos studijas, klubų nariai ir pasimetėliai jungiasi prie šios kultūros. Agresyvusis psichopatas girtuoklis dabar pasirodo narkotikų kultūroje. Heroinas ir stiprieji narkotikai pakeitė marijuaną ir L.S.D. Žiaurumas hipio prieš hipį pasidarė dažnas įvykis. Atsirado per daug hipių. Bendruomenė, tik tam tikram skaičiui žmonių iš jos pasitraukus, gali išsilaikyti".

HIPIZMAS — VĖŽYS

Hipizmas nėra kiaulikės liga. Tai yra vėžys. Kaip vėžio, visų jo priežasčių gal nesužinosime ar negalėsime pagydyti. Bet gydykime tas, kurias pažįstame. Žinome, kad ilgi plaukai yra viena pagrindinių hipių gyvenimo žymių, nors ne visi, kurie ilgus plaukus nešioja, bus hipiai.

Jei prašome savo piliečius paaukoti keletą colių mirusių celių (t. y. plaukų), kad išlaikytume Singapūrą saugų nuo hipizmo rykštės, nemanau, kad dėl to demokratija mirs Singapūre. Demokratija pajėgs tokią auką padaryti. Ji nesiremia plaukais. Bet gyvenimo būdas, kuris eina kartu su gaurais, galėtų sunaikinti Singapūrą, nes hipizmas yra naujas žmonių opiumas. Tai karo opiumas, kurį priešas paleis, kad nugalėtų mūsų kraštą.



SIS TAS IS 1971 m. KNYGŲ LENTYNOS LIETUVOJE

NIJOLĖ JANKUTĖ

Lietuvoje išleidžiamų knygų tiražai milžiniški. Didelę tų lektūros kalnų dalį sudaro plikiosios propagandos uolos, tačiau jų plyšius vis dažniau sublizga deimantukai, o kartais net ir dideli deimantai. Reikia džiaugtis, kad ir "deimantų" tiražai, ne tik "akmenų", prasideda nuo 10,000.

Štai keletas įdomių ir labai skaitytinų Vilniaus "Vagos" leidinių:

J. Marcinkevičius. "Katedra" — 10-ties giesmių drama Vilniaus miesto 650-sioms metinėms. Lietuvos scenose dar nenutilus entuziastiškiems plovimams "Mindaugui", J. Marcinkevičius teatrui vėl dovanojo naują dramą. Vyriausi jos veikėjai — Vilniaus Katedra, Laurynas Stuoka, jos architektas, ir mecenatas vysk. Masalskis. Talentas ir Netalentas, Idėja, Valdžia ir Laisvė grumiasi vėlyvojo 18 a. fone. Istorija — dėkingas fonas, ir jame išpūdingai ryškus Laurynas Stuoka gali pasakyti, kad

"A, tu manai, jog talentas — tai laisvė...

Ir teisė pasakyti, ką galvoji?" (52 psl.). Puikūs Vyt. Kalinausko raižiniai veržiasi į juodą dangų baltomis Katedros kolonomis, griūva parduotų idėjų statulom ir vysta sutriptos meilės rožėm.

* * *

Alfonsas Maldonis. "Pėdsakai". Daili, kukli knyga iš viršaus, subtilus dail. V. Valiaus aplankas ir perskyros, susimąsčiusi

ir maloni viduje. Tai šeštasis poeto rinkinys, apie kurį jis pats sako, kad čia "nei kryžkelė, nei posūkis, o pasirinkto kelio tąsa. ... tai pėdsakai, kuriuos palieka mums sekundė ir diena... savęs suvokimas istorijoje, skaudus ir džiugus... jausmas žmogaus širdyje".

Maldonio poezijoje niekas neskuba. Rimai ir laikas srūva lėtai. Poetas remiasi į tai, kas išlieka. Kaip ankstyvesniuose rinkiniuose, taip ir šiame jis ramiai kalba savo numylėtai žemei. Poeto žodis paprastas, net kasdieniškas, bet sklindinas švelnumo ir jausmo tikrumo. Maldonis ateina pas skaitytoją intymus, liaudiškas ir net su patriotišku patosu, kuris jam tinka, nes, kaip ir visa kita, nuoširdus.

"Klausykit žmonės.

Savi ir svetimi:

Lietuva plaukia dangumi.

Juostom plasnoja.

Dainuoja, šneka,

Kai saulė teka" (13 psl.).

* * *

Vytautė Žilinskaitė. "Humoreskos". Dail. Alfonsas Augaitis. Vyt. Žilinskaitė lietuvių literatūron įžengė su neprilygstamu aplombu, atnešdama tokią satyrą bei humoristiką, kokios nuo V. Kudirkos laikų mūsų oriai rūsti, sentimentalai liūdna rašliava nematė. Žilinskaitės satyra režia kaip dei-

mantas ir visad pataiko, kur reikia. Neatlaidaus humoristės šypsni, o dažnai ir už pakarpos papurtančio juoko neišvengia nė viena dabartinė Lietuvos gyvenimo kertelė. Žilinskaitei šyptelėjus, nuo pedestalų griūva ne tik visuomenės dievai ir herojai, bet iš savo nubrūžintų klumpių virsta ir Samsonas Katinėlis — homo sovieticus.

Taip šaiposi V. Žilinskaitė ir naujausioje knygoje. Tarp linksimų pilkojo žmogelio nuotykių, besigrumiant su nelinksma kasdienybe, "Humoreskos" puslapiuose paskaitysite apie Lietuvos miestų pertemptas pastangas, steigiant "senoviškai - naujoviškus kultūros židinius", kur "padavėjos avi klumpėm, o šinkorius... su džinsais įsigėrusius tvarko senovišku vėzdu su... plastmasiniais spygliais" (43 psl.). Be to, sužinosi, kas atima tarybinei moteriai "gazelės grakštumą, jaguarės elastingumą ir verčia ją vietoj liuksėjimo... plumpseti". Nagi... Krepšys! "Tas milžiniškas krepšys, kurį tampom kiekviename žingsnyje" (123 psl.).

O jei sakinio "...ar juška neištraukinėta, ar fortkė uždarinėta, ba mano šliopansas už firankos..." negali suprast nė su "Balčikoniu", nenusimink. Žilinskaitė šypsos pro lūpą iš lietuviškos - miesčioniškos kalbos. Žinoma, "šliopansas už firankos" mums, išeiviams, dažnai avintiems "šliperiais", o langus dangstantiems "šėdais" ir "kurtiniais", truputį lyg ir apramina sąžinę: še tau, ir Lietuvoj ne taip jau grynai...

* * *

Mykolas Sluckis. "Merginų sekmadienis. Dail. Arvydas Každailis. Sluckio stiprybė — mažojo žmogelio kasdienybė. Šioje 7-nių apsakymų ir 2-jų apysakų knygoje pilkų dienų pilkos herojės — moterys. Skuba jos Lietuvos miestų gatvėmis į raštines ir įmones, stovi eilėse, apsikrovusios krepšiais ir buteliais, iki ašarų nuobodžiauja rudeniškam užkampio kolchoze, myli dėl meilės, dėl naujo "Moskvičiaus", dėl saugesnės ateities. Sluckio merginos tikros ir suprantamos, kaip ir jų rūškani sekmadieniai. Skaitytojui artimi jų maži džiaugsmiai, kasdieniai rūpesčiai, viršininkų ir senmergystės baimė, geresnių daiktų ir šviesesnių

pragiedrulių troškimai. Nors "sekmadienių" monotonija didelė, bet merginos žengia tvirtai: liūdnos, piktos ar nuvilptos moka jos su gyvenimu "susidoroti" ir "nepasiduoti".

* * *

Romualdas Lankauskas. "Džiazio vežimas", apysaka ir novelės. Viršelis R. Lankausko. Plona knygelė pilna dabartinio Lietuvos jaunimo minčių, troškimų, svarstymų ir nuotykių. Jaunimas gyvas, savarankiškas, be nuobodžių tarybinio žmogaus štamptų. Autorius neapgaukinėja nei savęs, nei skaitytojo neklaidingais herojais, žengiančiais per atgailojančią visuomenę marmurinių statulų žingsniu.

"Džiazio vežimo" veikėjai, daugiausia studentai, turi savo nuomones ir savo pomėgius. Jų žvilgsnis į gyvenimą lengvas, džiaugsmingas, vėjavaikiškas ir.... vakarietiškas.

Dobilais, dulkėmis ir autobusų benzinu prikypusią vasarą studentai keliauja per Lietuvos miestelius, flirtuodami, išsimylėdami, pavydėdami, nesuprasdami, "ką turi bendro barzda su tarybinio studento morale" ir kodėl orūs profesoriai neapkenčia džiazio. O džiazas tiems jaunuoliams savotiška priebėga, savotiška neigimo forma. Tai "pirštinė", kurią jie meta sustabarėjusiai biurokratijai, iš anksto surašytiems galvosenos receptams ir griežtų bruožų jaunuolio portretui, į kurį, atrodo, Lietuvos jaunimas nebenori būt panašus.

♦ ♦ ♦

Skaitant dabartinės Lietuvos prozą, be įvairių malonių teigiamybių, į akis metasi ir liūdnesnis faktas — dažnas žargoniškas svetimžodžių naudojimas. Knygose, žilinskiškai tariant, gali užtikti ne vieną "šliopansą už firankos". Apstu "vedvetų", "bukletų", "šlagbaumų", "stelazų", "lichtvagečių", "akselatorių" ir, žinoma, "džinsų" bei "viski". Sunku tikėti, kad šiems ir panašioms žodžiams nebūtų įmanoma surasti lietuviškų atitikmenų. O gal neieškoma?

Beskaitant, taip pat, įdomu pastebėti, kad Lietuvos žmonės pinigą pradeda visai "amerikoniškai" garbinti. Patarnavimas artimui, atrodo, nebeišplaukia iš lietuviško



Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S. J.

Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS

AR GALIMA SAKYTI TAIP VADINAMAS?

Lietuvių kalboje sintaksinė konstrukcija *taip vadinamas* gali būti vartojama, kai *vadinamas* eina tariniu, pvz.: *Jis tik taip vadinamas, bet jo vardas Jonas. Šatrijos Ragana taip vadinama dėl to, kad ji pati tokį slapyvardį pasirinko.* Tačiau ši konstrukcija netinka vietoj dalyvio *vadinamasis*, nes tai būtų rusicizmas. Štai keletas taisytinų pavyzdžių: *Lietuvos laisvinimu rūpinasi taip vadinami (—vadinamieji) veiksniai. Dabar lietuvišką spaudą daugiausia skaito taip vadinami (—vadinamieji) "dypukai".* Šiuo klausimu yra labai aiški ir Jablonskio nuomonė (Raštai, t. 4, p. 339).

Tad, užuot sakę *taip vadinamas*, sakykime *vadinamasis*.

nuoširdumo, bet, žiūrėk, už vieną kitą rublį...

"Pavėžinau senutę... Norėjo sumokėti.

— "Nereikia". — "Ar tikrai neimsi? Dabar visi ima. Tik duok" ("Džiazo vežimas" 73 psl.).

Ką gi. Godi laiko dvasia neaplenkia ir Lietuvėlės. Nebe žalio sodžiaus ji ir nebe-naivi...

NEVARTOTINAS POSAKIS STATYTI SAU TIKSLU

Posakis *statyti sau tikslu* yra vertinys iš rusų kalbos. Štai keli netaisyklingi šios rūšies sakiniai: *Mes statome sau tikslu lietuviybės išlaikymą. Solistas pasistatė sau tikslu patekti į Vilniaus operą. Jis nėra toks, kuris stato sau tikslu patogų gyvenimą. Šiuos sakinius būtų galima taip pataisyti: Mūsų tikslas — lietuviybės išlaikymas. Solisto tikslas (arba siekimas, troškimas) yra patekti į Vilniaus operą. Jis nėra toks, kurio tikslas būtų patogus gyvenimas (arba Jis nėra toks, kuris siektų tik patogaus gyvenimo).*

DIRBTINIS IR DIRBTINAS

Daugelis šiuos du žodžius maišo, bet jie yra visiškai skirtingi. *Dirbtinis* yra būdvardis, o *dirbtinas* — reikiamybės dalyvis. *Dirbtinas* yra netaisyklingai pavartotas tokiuose sakiniuose: *Tas jo juokas buvo dirbtinas (=dirbtinis). Ji buvo apsilvilkusi dirbtino (=dirbtinio) šilko suknele.* Bet būtų visai taisyklingas toks pasakymas: *Šis darbas yra dabar dirbtinas* (t. y. jį reikia dabar dirbti, atlikti). Lygiai tą pat galima pasakyti ir apie kai kuriuos kitus panašios rūšies žodžius: *išimtinis* ir *išimtinas*, *išskirtinis* ir *išskirtinas*, *rinktinis* ir *rinktinas* (Žr. J. Jablonskis, Rinktiniai raštai, t. 2, psl. 323).

AR VARTOTINAS ŽODIS P I R M T A K Ū - N A S ?

Pirmtakūnas jau yra žinomas mūsų kalboje nuo 1800 metų. Jo kilmės vieta — Prūsų Lietuva. Vokiečių žodis *Vorlaeufer* buvo išverstas žodžiu *pirmtakūnas*. Vokiečių *der Laeuter* Prūsiose yra pasakomas žodžiu *takūnas* (Kurš.). Bet iš *Vorlaeufer* kilęs *pirmtakūnas* nėra sudarytas pagal mūsų kalbos šios rūšies žodžių darybos dėsnius. Pvz.: *galas* — *pirmagalys* (ne *pirmagalas*), *vakaras* — *šventvakaris* (ne *šventvakaras*), *giria* — *Žalgiris* (ne *žalgiria*). Tad ir J. Jablonskis, nusižiūrėjęs į kitus panašius mūsų kalbos žodžius (pvz. *pirmalakai*, *pasturlakai*), netaisyklingai sudarytą *pirmtakūną* pakeitė žodžiu *pirma takas* (arba *pirmtakas*). Jeigu kam būtų neaišku, ką reiškia minėtieji žodžiai *pirmalakai*, *pasturlakai*, *pirmalakas*, gali pažiūrėti į *Dabartinės lietuvių kalbos žodyną*, kur yra visi šie žodžiai su paaiškinimais.

PRAMATYTI IR NUMATYTI

Šie du veiksmažodžiai daugelio yra maišomi, nors jų reikšmė yra skirtinga. *Pramatyti* reiškia *praregėti*, *pradėti matyti*, *pro ką nors matyti*, pvz.: *Įvyko stebuklas — liginis tuoj pramatė (praregėjo). Padarius operaciją, nuo pat gimimo buvęs aklas berniukas pirmą kartą savo gyvenime pramatė (praregėjo). Nors tas langas labai nešvarus, bet vis tiek galima šiaip taip pramatyti.* Bet šis žodis negali būti vartojamas tokia prasme, kaip vartojamas žodis *numatyti*, t. y. *ką nors žinoti iš anksto, numanyti*, *nujausti*, *pranašauti*. Tad veiksmažodis *pramatyti* būtų pavartotas netaisyklingai tokiuose sakiniuose: *Jau yra pramatytos (numatytos) visos ateinančiųjų metų išlaidos. Aš gerai pramočiau (numačiau, nujačiau), kad taip įvyks. Jokiu būdu nebuvo galima pramatyti (numatyti, nujausti, atspėti), kuriu keliu jis pasuks.*

AR VARTOTINAS K A B L I A T A Š K I S ?

Vienas uolus šio skyriaus skaitytojas klausia, ar tikrai negalima vartoti žodžio *kabliataškis*, ar būtinai turime sakyti *taškas kablelis* arba *taškas su kableliu*.

Žodį *kabliataškis*, tur būt, pirmą kartą bus pavartojęs J. Jablonskis 1911 m. išleistoje "Lietuvių kalbos sintaksėje" (Seinai, 1911). Jis ten rašo: "Kabliataškį, arba tašką su kableliu, dedame sutaptiniuose sakiniuose, kurių dalys labai išplėtos ir nesumegztos sąjungomis (t. y. jungtukais — red.)". Taip pat šį žodį vėliau randame ir kai kuriuose žodynuose. Ir didžiajame "Lietuvių kalbos žodyne" nurodomi kai kurie ankstesni *kabliataškio* šaltiniai ir duodamas minėtasis J. Jablonskio sakiny. Ar šis žodis teiktinas bendrinei lietuvių kalbai, ten nepažymėta. "Dabartinės lietuvių kalbos žodynas" šio žodžio neteikia ir sako, kad vietoj jo reikia vartoti *taškas kablelis*. Tur būt, čia remiamasi tuo, kad pats Jablonskis savo 1922 m. išleistoje gramatikoje jau jo nevartoja. Ten jis taip rašo: "Tašką kablelį, arba tašką su kableliu, dedame sintaksės pilnatyse". Matyt, tuo remdamiesi, ir kiti gramatikų bei sintaksių autoriai vengia *kabliataškio*, o vartoja tik *tašką kablelį*.

Kabliataškio, gal būt, vengiama dėl to, kad nelabai aiški yra jo daryba. Kai kas gali paklausti: "Jeigu sakome *kabliataškis*, tai dėl ko negalėtume sakyti *taškiakablis*? Atrodo, kad tai būtų net logiškiau, nes pirmą rašome tašką, o paskui kablelį". Jau daug kartų šiame skyriuje esame minėję, kad kalboje ne visuomet nulemia logika. Turime ir daugiau "nelogiškų" terminų, pvz. *garvežys*, *petnešos*. Juk *garvežys* tai nėra mašina, kuri "garą veža", bet garu varoma mašina, o *petnešas* būtų logiškiau vadinti *kelnešomis*.

Šiuo klausimu "Kalbos Kultūroje" (nr. 14, psl. 43) rašęs J. Senkus, taip savo svarstymus baigia: "Iš to, kas čia pasakyta, matome, kad *kabliataškio* literatūrinėje kalboje tiek vartojimo, tiek ir nevartojimo yra tam tikrų argumentų. Ir nenuotabu, kad vieni jį vartoja, kiti jo vengia. Taip jau yra kelios dešimtys metų, bet toliau taip neturėtų būti. Tolimesnį *kabliataškio* likimą literatūrinėje kalboje sprendami, turime ypačiai atsižvelgti į tai, kad jis plačiai jau yra įsigalėjęs. Taigi jį išguiti būtų sunku ir kažin ar vertėtų".



Skyrių tvarko DANUTĖ BINDOKIENĖ

RŪPINASI KAIMŲ LIKIMU

Tau esame rašę, kad vis dažnėja vienkminių gyventojų perkeldinimai į daugiabutes, modernias gyvenvietes, paliekant senąsias sodybas elementų malonei, o kaimus ir jų aiškiai etnografinius bruožus — neišvengiamam sunykimui.

Taip pat vis dažniau pasigirsta susirūpinę balsai, kurie teigia, kad senuosius kaimus būtina išsaugoti, net restauruoti. Visokie liaudies buities muziejai, kuriuose atkurti pirmųjų kaimai, tikro įspūdžio nepalieka, vaizdo nesuteikia. "Šulinių svirtys, kurios niekada negirgždės, duonkečiai pečiai, kurie nesikūrens... Išmiręs kaimas" (rašo K. Balevičius "Pergalėj", 1972, Nr. 2). Autorius dar teigia, kad moderniose kaimo gyvenvietėse jis ne tik gyventi nenorėtų, bet ir atostogauti nesiruoštų. O štai kodėl: "Dažnai čia ne tik ežero, upės, bet ir padoresnės kūdros nėra, nėra jokio gojelio. Išrikiuojame namus - dėžutes abipus dulkėto kelio, o štai paežerėj, prie senos dvarvietės parko, puikuoja kiaulių ferma..."

Negana tik išsaugoti senąsias kaimo gyvenvietes, o reikia pasirūpinti jų vardų išlikimu. Daug kolūkių pavadinta "Už taiką", "Pergalę" ir kitaip. Dažnai jų vardai maišosi, o vietovę pagal juos atsekti neįmanoma. Kur kas būtų patogiau vartoti senųjų kaimų vardus, juose esantiems kolūkiams

pavadinti. Kaimas ilgą laiką formavosi kaip žemdirbių gyvenvietė. Jis turi savas tradicijas, todėl kaimo idilija turi būti išsaugota ateinančioms kartoms.

LENKTYNĖS ANT SARTŲ EŽERO

Kiekvienais metais vasario mėn. pradžioje įvyksta arklių lenktynės rogėmis ant užšalusio Sartų ežero. Šiemet dalyvavo net 106 važiuotojai iš 17 rajonų. Pirmasis prizas buvo rusų kosmonautų dovana — grupinė raitelių skulptūra, kurią laimėjo Dusetų valstybinio žirgyno komanda.

TYRINĖJA VANDENS TURTUS

Verkių apylinkėse neseniai baigta įrengti nauja Zoologijos ir parazitologijos instituto akvariuminė. Jos 1200 kvadratinį metrų plotą maitins šaltinių vanduo, kurių apylinkėje gausu. Akvariuminėje bus vykdomi įvairūs biologiniai tyrinėjimai, kurie, manoma, pagerins žuvininkystės ūkį Lietuvoje. Gėluose Lietuvos vandenyse gyvena apie 60 rūšių žuvų. Norima tą skaičių pakelti, pajvairinti kitų kraštų žuvimis, kurios pirmiausia aklimatizuojasi Verkių akvariuminėje, o tik tada bus paleidžiamos į laisvus vandenius. Pvz. šiuo metu Verkiuose su Lietuvos vandenimis baigia apsiprasti amerikietiškas dryžiuotasis ešeris, kuris netrukus bus užveistas kituose vandenyse. Šalia žuvų akvariuminėje auginami ir vėžiai, ku-

rie prieš keletą metų Lietuvoje buvo beveik išnykę, o dabar bandomi vėl užveisti.

PAMINKLAS KOMPOZITORIUI

Š. m. vasario 14 d. sukako 85 m. nuo didžiojo lietuvių muziko ir kompozitoriaus Stasio Šimkaus gimimo. Ta proga jo gimtinėje, Motiškių kaime prie Seredžiaus, atidengtas paminklinis akmuo. Projekto autorius yra arch. V. Kugevičius, o portretinio S. Šimkaus bareljefo autorius — skulp. A. Ambraziūnas.

NAUJAS LIETUVIŲ KALBOTYROS DARBAS

Praėjusiųjų metų pabaigoje "Minties" leidykla Vilniuje išleido kalbininko Juozo Pikčilingio veikalą "Lietuvių kalbos stilistika".

Knygoje iškeliamos dvi savarankiškos stilistikos kategorijos — lingvistinė ir literatūrinė. Knyga tarnauja praktiniams kalbos dalykams ir kartu yra gana tvirtas lietuvių kalbos stilistikos metodologijos, jos principų bei kriterijų pamatas.

APIE POETES, RAŠYTOJAS IR KITUS RŪPESČIUS

Geležinė uždanga vis labiau ima panašėti į sietelį, pro kurį galima dirstelėti vidun ir pamatyti įvairias tėvynėje gyvenančių tautiečių gyvenimo bei kultūrinės veiklos apraiškas. Ne paslaptis, kad šiomis apraiškomis labai domimasi ir iš jų mėginama susidaryti vienokias ar kitokias išvadas apie tenykštį gyvenimą. Tačiau taip pat ne paslaptis, kad išeivių lietuvių gyvenimas su ne mažesniu susidomėjimu, o gal dar net ir su didesniu kruopštumu sekamas iš "anapus". Žinoma, tas darbas tenka ne kokiems eiliniams žmogeliams, o tos srities specialistams, kurie kartas nuo karto to stebėjimo išdavomis pasidalina ir su platesne visuomene per straipsnius spaudos puslapiuose.

Š. m. "Pergalės" sausio ir vasario numeruose kultūrinio išeivijos gyvenimo detales pateikia V. Kazakevičius. Sausio numeryje duodamas gana ilgas ir išsamus straipsnis apie užjūrio lietuves moteris kūrėjas-poetes

ir beletristes. Poetėms skiriamas žymiai didesnis dėmesys, nes jos ir gyviau reiškiasi mūsų literatūriniame pasaulyje. Straipsnio autorius ilgiau sustoja ties Marijos Jurgitos Saulaitytės naujuoju poezijos rinkiniu "Viena saulė danguje". Ypač pasidžiaugiama, kad tai antroji poetės knyga, nes daugumas išeivijos poezių nutyla visam laikui po pirmojo rinkinio, kurį, žinoma, visi labai išgiria ir sudeda į jauną poetę daug vilčių. Eilę tokių, tik pragydusių ir nutilusių, poezių V. Kazakevičius straipsnyje sumini, o kartu ir tas, kurios gana ilgai reikėsi mūsų spaudos puslapiuose, bet rinkinio išleisti neištengė.

M. J. Saulaitytė, D. Nauragytė ir kitos "bežemių" kartos poetės yra daug kuo panašios ir savo padėtimi visuomenėje, ir savo poezija. Daugelis jų buriasi apie katalikiškas organizacijas, kurios rūpinasi jų debiutais ir reklama, daugelis yra "buržuazinių veikėjų ir kultūros darbuotojų dukros".

Ryškiausia ir savičiausia "bežemių" kartos poete V. Kazakevičius laiko Liūnę Suteimą — Z. Nagytę - Katiliškienę. Šalia jos dar pažymėtina Vitalija Bogutaitė - Keblienė. Jauniausios poezijos atstovės, kurias pristatė "Metmenys" (E. Juodvalkytė, A. Pečiūraitė), persunkia savo poeziją niūriomis, tragiškomis nuotaikomis.

Straipsnyje paminimos ir beletristikoje besireiškiančios jaunosios kartos moterys: D. Brazytė - Bindokienė, N. Jankutė, G. Ivaškienė. Ir jos "visos iš katalikiškos aplinkos, pedagogės". Užsimenamos kiek vyresnės kartos beletristes: B. Pūkelevičiūtė, R. Raslavičienė, I. Naudžiūnaitė - Joerg ir kt., bet prieinama išvados, kad emigracinė literatūra turi savo problemų bei rūpesčių.

Kiti, gal V. Kazakevičiui malonesni, rūpesčiai nagrinėjami antrame š. m. "Pergalės" numeryje. Tai išeivijos lietuvių vargai su skaitiniais mokyklinio amžiaus vaikams. "Mokyti ir auklėti amerikiečių aplinkoje vaiką lietuviškai be jį dominančios knygos, aišku, neįmanoma. Akys nukrypsta į vaikų literatūrą Lietuvoje. O čia tiražai didžiuliai, pasirinkimas didžiausias. Atrodo — duok vaikui tas knygas, gelbėk nuo pražūties".



VIENINGOS VEIKLOS KLAUSIMU

Š. m. vasario mėn. numeryje buvo straipsnis "Siekiant vieningos veiklos". Tai buvo asmeniškios redaktoriaus mintys. Straipsnio pabaigoje buvo pageidavimas, kad skaitytojai pasisakytų šiuo klausimu: ar jie sutinka su ten pareikštomis mintimis, ar ne. Buvo nemaža atsiliepimų ir gyvu žodžiu, ir telefonu, ir laiškais. Tik aplinkiniais keliais teko nugirsti, kad vienas kitas nenorėtų pritarti kai kuriems teigimams, bet kurie tiesiogiai raštu ar žodžiu pasisakė, visi maždaug visoms ten pareikštomis mintims pritarė.

Čia dedame kai kuriuos raštu gautus pasisakymus, nepridedami jokių redakcijos komentarų. Tai dar nereiškia, kad su visomis šių skaitytojų mintimis redakcija šimtu procentų sutinka. Šiuos laiškus dedame dėl to, kad visi pamatytų, kokia maždaug yra mūsų aktyviosios visuomenės galvosena tais minėtame straipsnyje keltais klausimais.

Tačiau šiam kilniam uždaviniui ant kelio visokias kliūtis stato ir prieš vaikų "išgelbėjimą nuo pražūties" nusistatę "Tautinės drausmės sargai", "konservatoriai" ir visoki kiti, apsiginklavę "ištikimybės lietuviškiems idealams" šūkiais.

Taigi, net kai "katalikiškos pakraipos pedagogas nuo Biržų, vadovaujantis JAV lietuvių bendruomenės švietimo tarybai", cituojamas, kad laiko gyvybiniu reikalu Lietuvoje išleistų knygų parūpinti vaikams,

Kai kurie abejoja, ar verta "Laiškuose Lietuviams" kelti tokius kontroversinius klausimus. Manome, kad religinės ir tautinės kultūros žurnale yra visai tinkama vieta tokiems svarbiems klausimams kelti. Juk nuo jų vieno ar kitokio išsprendimo gali priklausyti visas mūsų kultūrinis gyvenimas. Žinoma, šio žurnalo apimtis neleidžia plačiai šių klausimų diskutuoti. Tikime, kad mūsų dienraščiai ir savaitraščiai nesigailės vietos, jeigu kas panorės plačiau ir išsamiau šias problemas panagrinėti.

Redakcija

Gerbiamas Kunige Redaktoriau,

Sveikinu už atvirą, nors ir labai kuklų žodį — "Siekiant vieningos veiklos". Užtenka mums padangėmis skrajoti, reikia nusileisti į realybę ir visą veiklą formuoti pagal turimas jėgas.

Jeigu Vlike yra 15 partijų ir sąjūdžių, kurių tik maža dalis tesugeba užsimokėti metinį mokestį ir nesuranda pakankamai atstovų pasių-

o vis tiek nesijaučia esąs pakankamai stiprus "remtis savo autoritetu ir viešai pasiūlyti", išeivijos spaudoje priešingi straipsniai vis dar kratosi šios patogios išeities.

"Išeivių vaikai tiesia rankas į Tarybų Lietuvos knygas. Ir pasirinkimo tėvams nelieka, jeigu jiems rūpi, kad jų vaikai mokėtų gimtąją kalbą: kelias eina tik per Tarybų Lietuvos literatūrą", baigia užjaučiantį straipsnį V. Kazakevičius.

ti į metini Vliko seimą, — ar tai nėra gailėsčio verta padėtis? Arba, jeigu Altą perėmė vėliau atvažiavusieji “dypukai”, bet vis tiek norima įrodyti, jog tai senesniosios ateivių kartos organizacija. Visa tai atrodo labai juokinga jaunesniajai lietuvių kartai, čia baigusiai mokslus ir užimančiai atsakingas vietas šio krašto institucijose. Jie jokių būdu neis per partijas nei į Vliką, nei į Altą. Vienas kitas jaunuolis gali būti tik priviliotas ar priprašytas, bet dauguma stovės nuošaly arba veiks atskirai.

Taigi laikas Vlikui, Altai ir LB rasti bendrą kelią ir pasidalinti veiklos sritimis. Šios visos trys didžiosios lietuvių institucijos turi taip persiorganizuoti, kad patenkintų aktyviąją lietuvių išeivijos visuomenę, o nesiremtų mirštančiomis ar jau mirusiomis partijomis, kurios buvo gyvos Lietuvoje prieš 30 metų, bet nebeturi prasmės nei aktualumo čia, išeivijoje.

Konsoliduokime turimas lietuviškas jėgas, nes laikas bėga ne mūsų naudai, o tarptautinė politika mums daug gero nežada. Dar gali mums tekti daug metų laukti, kol Lietuva išvys laisvę.

Neeikvokime savo ribotų jėgų tarpusavio ginčams, bet suburkime jas efektyvesnei lietuviškai veiklai. Tada ir jaunimas mus paseks, o taip pat ir politikai bei šio krašto vairuotojai padarys daugiau dėmesio mūsų siekiams.

Sveikinu Jus dar kartą!

A. Razma

Didžiai Gerbiamas Redaktoriau,

Savo straipsnio “Siekiant vieningos veiklos” pabaigoje Jūs rašote, kad būtumėte labai dėkingas, jeigu kas nors nurodytų straipsnio klaidas. Nors Jūs ir nebūtumėte prašęs, aš vis tiek neiškęščiau nieko nesakęs. Tame straipsnyje aš nematau jokios klaidos, visu šimtu procentų pritariu ten pareikštoms mintims. Mano yra tos pačios mintys. Manau, kad daugumas lietuvių joms pritaria.

Aišku, kad dabar didžiausias visų lietuvių troškimas — išlaisvinti Lietuvą iš komunistinės vergijos. Šiam tikslui pasiekti neužtenka atskiros lietuvių, reikia organizacijos. Tokią organizaciją mes turime — tai Vlikas. Vlikas atstovauja visiems laisvojo pasaulio lietuviams, tad į jį turi būti nukreiptas visų lietuvių dėmesys. Vlikas turi būti ne tik “mažosios Lietuvos” (išeivijos lietuvių) užsienio reikalų ministerija, bet, man atrodo, Vliką reikėtų laikyti, kol neturime atskiros išeivių vyriausybės, ir tos “mažosios Lietuvos” prezidentu.

Altas yra tik JAV lietuvių organas. Jis yra Vliko padalinys, bet jis yra reikalingas. Jau daug jis yra nuveikęs Lietuvai išlaisvinti ir dar daug gali nuveikti. Kadangi Vlikas yra, buvo ir turi būti vyriausiasis Lietuvos išlaisvinimo organas, tai ir 16-tosios vasario proga visuose pasaulio kraštuose renkamos aukos turi jam eiti. Žinoma, galima leisti aukotojams lapeliuose pažymėti, kam ir kiek aukotojas skiria, bet man atrodo, kad geriau būtų viską skirti Vlikui, o jis, susitaręs su kitomis institucijomis, jau nuspręs, kam kiek skirti. Taigi, Vlikas turėtų būti ne tik užsienio reikalų, bet ir finansų ministerija.

Lietuvių Bendruomenės pagrindinis uždavinys nėra Lietuvos laisvinimas. Ant jos pečių yra užkrauta tokia didelė našta, kad ir sutelktinėmis pastangomis vos bepakeliama. Tad ar reikėtų ją dar labiau apkrauti ir apsunkinti, kai yra specialus Lietuvos laisvinimo organas — Vlikas?

Kiekvienas lietuvis yra LB narys, tai jis privalo atlikti bent vieną nario pareigą — sumokėti solidarumo mokestį, t. y. būti aktyviu LB nariu. Tada ir pati LB bus aktyvesnė.

J. Rapšys

Gerbiamasis Redaktoriau,

Perskaitęs Jūsų straipsnį “Siekiant vieningos veiklos”, susidariau labai gerą įspūdį. Manau, būtų tikrai naudinga su juo susipažinti visiems mūsų veiksmų pagrindiniams veikėjams ir jų užnugariui. Jie turėtų atkreipti rimtą dėmesį į Jūsų protingą pasiūlymą. Partijos, sąjūdžiai, organizacijos ir grupės, sudarančios veiksmus, turėtų pažiūrėti, ar ne per daug ten prisiveisė pelėsių, nuodijančių taikaus veiksmų persiorganizavimo atmosferą. Mūsų veiksmų nesutarimai, nepasiskirstymas pagrindinėmis veiklos sritimis, laipiojimas per galvas vieni kitiems, vieni kitų niekinimas spaudoje jau visiems įkyrėjo iki pasipiktinimo. Rodos, atėjo laikas kiekvienam veiksmų veikėjui persvarstyti savo pajėgumą ir paklausti, ar jis savo būdu, klaidingu galvoju, užkietėjusiu konservatyvumu, užsispyrimu, fanatiškumu, neapykanta ir nesugebėjimu vieningai veikti nėra kliūtis planingai veiklai, kuria mes visi sielojamės. Tie, kurie yra kliūtis vieningam ir planingam darbui, turėtų pasišalinti, netrukdyti ir užleisti vietą kitiems.

J. Navakas

VASARIO 16-TOSIOS AUKŲ RINKIMO REIKALU

Vasario mėn. „Laiškuose Lietuviams“ redaktorius kelia svarbų ir aktualų mūsų organizacijų vieningos veiklos suderinimo klausimą. Mūsų organizacijų vadovai turėtų rimtai tą minti pasvarstyti ir surasti būdus pertvarkyti organizacinę veiklą, pritaikant ją prie pasikeitusių gyvenimo sąlygų.

Tame pačiame straipsnyje paliečiamas ir aukų rinkimo reikalas vasario 16-tosios proga. Apie tai norėčiau ir aš pareikšti savo nuomonę. Per eilę metų tos aukos būdavo perduodamos Altui, kuris jomis dalindavosi su Vliku. Tačiau prieš keletą metų buvo pradėta akcija prieš tai, reikalaujant, kad tos aukos būtų paskirstytos pagal aukotojo lapelyje nurodytus pageidavimus. Tai buvo politinį darbą dirbančių organizacijų finansinio pajėgumo silpninimas. Sumažėjus aukoms, be abejo, susilpnės ir tų organizacijų pajėgumas. Esant tokiai situacijai, reikėtų paieškoti naujų būdų vieningos veiklos atstatymui.

Gal būtų geriausia, kad vasario 16-tosios proga renkamos aukos eitų Tautos Fondui. Jo statutą reikėtų pertvarkyti taip, kad Vlikas ir Altas gautų iš tų aukų tam tikrą sutartą procentą. Iš Tautos Fondo turėtų gauti lėšų ir kiti junginiai, kurie dirba Lietuvos bylai naudingą darbą.

Lietuvių Bendruomenė, be abejo, yra visus lietuvius jungianti organizacija. Ji savo darbams taip pat yra reikalinga pinigų. Reikia pripažinti, kad lietuviai naudingiems darbams aukų nesigaili. Pvz. Balfas ir kitos organizacijos turi susidariusios aukų rinkimo planą. Jeigu panašiai susitvarkytų ir LB, tai savo išdą galėtų gerokai papildyti ir nereikėtų dėl to ginčytis su kitomis organizacijomis.

V. B.

LAIŠKAI REDAKCIJAI

Jūsų iškeltos mintys dėl vieningos veiklos reikalingumo yra labai senos ir kartu labai aktualios. Užtenka tik pavartyti paskutiniojo dešimtmečio spaudos puslapius ar įvairių suvažiavimų protokolus ir ten rasime daug siūlymų, receptų, konkrečių planų, kaip pasiekti tą vienybę. Jeigu pasiklausysime įvairių veikėjų ir pirmininkų kalbų, tai pamatysime, kad ir šiandien vienybės reikalingumas akcentuojamas su ne mažesniu entuziazmu. Deja, tai tik rašytinė ir kalbinė gražbylostė, nes niekas rim-

tai apie tą vienybę negalvoja, jau nekalbant apie kokio konkretaus plano vykdymą. Kalbama ir garsiai šaukiama tik liaudžiai nuraminti, lygiai kaip ir amerikiečių priešrinkiminėje propagandoje — žadama viskas, net ir lietuvišką vėliavą nuvežti į mėnulį, bet kai rinkimai praeina, tai apie jokus pažadus niekas nenori nė girdėti.

Grįžtant prie vienybės klausimo, aš asmeniškai netikėčiau, kad toji vienybė tarp Jūsų minėtų institucijų kada nors bus galima pasiekti, išskyrus tą atvejį, kai tos institucijos savaime gyvenimo bus nustumtos į šalį ir pakeistos kitais gyvais organizmais. Nei Vlikas, nei Altas, nei kokia kita pretenduojanti lietuvių tautos vardu kalbėti institucija nesutiks susijungti ar kokį ministerijos vardą prisiimti, nes jos visos, nors savo laiku ir savo vietoje nemaža gero padariusios, užmiršo paprastą gyvenimo dėsni — tas, kuris nemoka realiai pažvelgti į ateitį ir nesugeba prisitaikyti prie naujų politinių bei gyvenimo sąlygų, kuris bando savo egzistenciją pateisinti prieš 20 ar 30 metų turėtais laurais — atitrūksta nuo gyvenimo realybės, ir tada joks normalus veiklos metodų pakeitimas neįmanomas.

O jeigu dar pridėsime visokias ambicijas, norą būti vyriausiais ir nekritikuotiniais, visokių testinumus ir tariamai juridinius motyvus, tai ir gausime tokią padėtį, kurioje visų pripažįstamas vienybės reikalingumas lieka tik papuošalas, iškaba, o ne nuoširdus siekimas ir pakeitimas neįmanomas.

Tad man atrodo, kad ant tokios „vienybės“ meškerės neapsimoka kabintis. Norint išvengti to stumdymosi ir vienas kitam ant kulnų lipimo, nematau kito kelio, kaip tik aktyviai remti Lietuvių Bendruomenę. Tai vienintelė gyva organizacija, kuri atlieka didelį lietuviybės išlaikymo darbą ir paskutiniaisiais metais labai pozityviai pasireiškė politinėje veikloje. Tai būtų natūralus kelias į vieningą lietuvišką veiklą.

Henrikas Žemelis





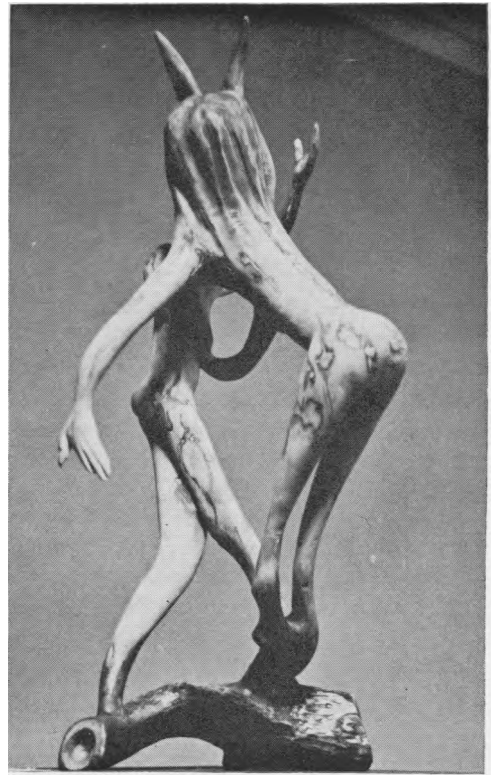
PRANO BALTUONIO SKULPTŪROS DARBŲ P A R O D A

Jaunimo Centro didžiojoje salėje
balandžio mėn. 22 — 27 d.

Parodos atidarymas — balandžio mėn. 22 d.,
šeštadienį, 7 val. vak. Atidarymo kalbą
pasakys dail. Adomas Varnas. Parodą glo-
boja "Laiškai Lietuviams".

Visi kviečiami parodą aplankyti ir pamaty-
ti labai įdomių skulptūrų iš medžio šaknų.
Pranas Baltuonis savo originalia kūryba
jau yra atkreipęs dėmesį daugelio meno
žinovų Kanadoje ir JAV. Jo parodos jau yra
buvusios beveik visuose didesniuose Šiau-
rės Amerikos miestuose.

Prieš dešimt metų Praną Baltuonį tepa-
žinojo būrelis jo artimųjų montrealiečių, o
dabar jo nuostabaus nagingumo ir lakios
fantazijos sukurtais iš medžio šaknų darbais
jau yra papuošta šimtai, o gal ir tūkstan-
čiai, meno mėgėjų butų Kanadoje ir JAV.
Pradžioje P. Baltuonis savo kūrybai vartojo
įvairią medžiagą, mėgino net ir tapybą, bet
dabar, atrodo, galutinai pasiliko prie me-
džio šaknų. Jau pati gamta sukuria iš tų
susiraičiusių, susigarbiniavusių šaknų įdo-
mias figūras. O kai prie jų dar prisideda
Baltuonio įgudusi ranka ir su tuo įgudimu
lenktyniaujanti fantazija, tai tikrai tos šak-
nys tampa nuostabiais meno kūriniais —
kūriniais gamtos ir žmogaus.



“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” METINĖ ŠVENTĖ

Kovo mėn. 26 d. buvo "Laiškų Lietuviams" tradicinė metinė šventė ir koncertas. Pirmiausia buvo įteiktos premijos konkurso laimėtojams. Konkurso vertinimo komisiją sudarė: Danutė Bindokienė (pirm.), Vytautas Kasniūnas (sekr.), Algimantas Kezys, S. J., Dalia Kučėnienė ir Nijolė Užabalienė. Šiais metais konkursui buvo atsiųsta 16 rašinių, kurių daugumas buvo pripažinti spausdintiniais. Premijas laimėjo šie konkurso dalyviai: I-ją 100 dol. premiją (mecenatas V. Kuliešius) laimėjo Vacys Kuprys, iš Cicero, už straipsnį "Pasaulio sukrėtimas ir krikščionybės supasaulinimas"; II-ją 75 dol. premiją (mecenatės dr. M. Budrienė ir F. Kurgonienė) laimėjo dr. Grigas Valančius, iš Los Angeles, už straipsnį "Barbaras ir ištikimybė"; III-ją 50 dol. premiją (mecenatė S. Rudokienė) laimėjo Aleksandra Eivienė už novelę "Medinis kalnas". Kitame numeryje jau pradėsime spausdinti premijuotus rašinius.

Koncertinę programą atliko: Nerija Linkevičiūtė (sopranas), Vytautas Nakas (bosas) ir Bernardas Prapuolenis (baritonas), akompanuojant Alvydui Vasaičiui. Dainuojant trio iš operos "I Lituanai", choro partiją atliko Alice Stephens vadovaujamos "Aldutės". Koncertas buvo tikrai įdomus. Manome, kad nebuvo perdėtas po koncerto vieno muziko pasisakymas: "Tokio įdomaus koncerto Jaunimo Centre dar nėra buvę". Dainos ir arijos buvo labai sumaniai parinktos, visai naujos, kai kurios net ir mūsų žinioms muzikams ir dainininkams niekad negirdėtos.

Kas Neriją Linkevičiūtę girdėjo dainuojant tik prieš keletą metų, tai dabar negalėjo atpažinti — ji padariusi tikrai neabejotiną pažangą. Vaidybinių gabumų jai gailėtų pavydėti ne viena mūsų solistė. Visus nustebino ir Bernardas Prapuolenis su savo stipriu baritonu ir beveik profesionališka

laikysena scenoje. O imponantiškos pavyzos jaunuolis Vytautas Nakas, nors ir su skaudančia gerkle, parodė tikrai gražų ir jau gerokai išlavintą balsą. Niekas neabejoja, kad Alvydas Vasaitis yra išsivystęs į subtilų aukšto lygio akompaniatorių. Gaila, kad simpatingosios "Aldutės" pasirodė labai trumpai, publika dar būtų norėjusi jų ilgiau pasiklausyti.

Koncerte dalyvavusieji mūsų jaunųjų solistų draugai, iš konservatorijos ir "Lyric" operos, nesigailėjo šiltų komplimentų šiems dainos ir muzikos menininkams. Po koncerto ne vienas mūsų galėjo lengviau atsidusti ir pasakyti: "Čikagos lietuvių opera nežus — turime tikrai gražaus prieauglio". Salėje buvo nemaža rinktinės publikos. Žinoma, galėjo būti žymiai daugiau dalyvių, bet Čikagoje visuomet pasitaiko ir kitų parengimų, kai kurie asmenys turi visokių įsipareigojimų, o kiti nesidomi įvykiais, kurių programoje nenumatyta dėšros su kopūstais. Kas šiame koncerte nebuvo, tikrai gali gailėtis. "Laiškai Lietuviams" savo metiniais parengimais publikos dar niekuomet nėra apvylę, bet, deja, to negalime pasakyti apie publiką mūsų atžvilgiu.

Visiems atsilankiusiems esame nuoširdžiai dėkingi. Taip pat dėkojame įvairiais būdais mums padėjusiems: L. Žvynienei, D. Kurauskienei, A. Likanderienei, M. Škėmaitei, T. Šumskaitėi, D. Vakarienei, "Aušros Vartų" tunto "Gabijos" draugovės skautėms, Mariui Kasniūnui. Ypatinga padėka programos vadovei Živilei Bilaišytei, invokaciją sukalbėjusiam vysk. V. Brizgiui, generalinei konsulei J. Daužvardienei už nuoširdų žodį, "Margučio" ir "S. Barčus" radijo programoms už skelbimus, "Marginiams" už bilietų pardavinėjimą ir visiems jau minėtiems programos dalyviams bei talkininkams.

"Laiškai Lietuviams"

TARPTAUTINIS EUCHARISTINIS KONGRESAS

Ateinančiais metais (1973) Australijoje, Melbourn mieste, įvyksta 40-tasis Tarptautinis Eucharistinis Kongresas. Jis prasidės vasario 18 d., sekmadienį, ir baigsis vasario 25 d. Į šį kongresą yra pažadėjęs atvykti popiežius Paulius VI. Taip pat žada atvykti vysk. V. Brizgys ir vysk. A. Deksnys. Kviečiame visus lietuvius iš įvairių kraštų kongrese dalyvauti. Tegul ir mūsų tauta pasirodo esanti gyva, religinga ir lygiateisė dalyvauti tarptautiniame sąjūdyje.

Kongresui jau yra uoliai ruošiamasi. Ruošimo komitetui vadovauja Melbourn arkivyskupas J. R. Knox. Ir kitos tautybės, jų tarpe ir lietuviai, turi savo komitetus. Vasario 18 diena skiriama įvairioms tautybėms. Mes, lietuviai, drauge atšvėsime ir Vasario 16-tąją. Nors Melbourn miestas yra didelis, bet viešbučiai bus, be abejo, užpildyti, tad norintieji dalyvauti lietuviai tesikreipia į savo gimines, draugus bei pažįstamus, kad turėtų kur apsistoti. Lietuviai yra pasiruošę savo tautiečius nuoširdžiai priimti. Visais kongreso reikalais galima rašyti šiuo adresu: Kongreso komitetas, 18 Henry St., Kensington, Vic. 3031, Australia.

ATSIUSTA PAMINĖTI

LIETUVIŲ POEZIJA išeivijoje 1945-1971. III tomas. Redagavo Kazys Bradūnas. Išleido "Ateitis". 672 psl., kieti viršeliai, kaina 13 dol. Lietuvoje yra išleisti du "Lietuvių poezijos" tomai. Kadangi dėl visiems žinomų priežasčių ne visi mūsų poetai buvo sudėti į tuos du tomus, o kai kurie, nors ir įdėti, bet "nuskriausti", įdedant ne pačius geriausius ir charakteringiausius jų eilėraščius, tad čia, išeivijoje, yra išleistas III "Lietuvių poezijos" tomas, stengiantis taip nukopijuoti visą išorinę tų dviejų Lietuvoje išleistų tomų išvaizdą, kad atrodytų natūralus jų tęsinys. Kad į tuos du tomus neįdėtų ar kitaip neįvertintų mūsų poetų eilėraščiai išeivijoje yra išleisti atskira knyga, tai reikia tik džiaugtis, bet kad ji pavadinta trečiuoju tomu, visiškai nukopijuojant ten išleistų knygų išvaizdą, tai tiek čia, išeivijoje, tiek ir Lietuvoje, manome, yra ir bus kontroversinis klausimas. O gal kai kam ateis į galvą leisti ir IV tomą tokiu pat būdu?

Kipras Bielinis. GANA TO JUNGO. Atsiminimai. Išleista Kipro Bielinio ir Amerikos Lietuvių Socialdemokratų Sąjungos fondo lėšomis 1971 m. Viršelis Kęstučio Čerkeliūno. 492 psl., kaina 5 dol.

A. Saulaitis, S. J. SKAUTŲ UŽSIĖMIMAI. L. S. S. Skautų Brolijos leidinys, 1971 m. 342 psl., kaina nepažymėta. Sutelkta labai daug įdomios medžiagos skautiškiesiems užsiėmimams, taip pat galima rasti ir skautiškiosios ideologijos bei metodologijos minčių.

NAUJOJI VILTIS. 1971-72 m., nr. 3. Politikos ir kultūros žurnalas. Leidžia Lietuvių Studentų Tautininkų Korporacija Neo-Lithuania ir Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga. Redaguoja: dr. Jonas Balys, Aleksas Laikūnas ir dr. Bronius Nemickas.